

Ensituloksia OAJ:n opettajakyselyistä koskien korona-poikkeusjärjestelyjä

Sivistysvaliokunta 22.4.2020

HUOM! Ei julkinen ennen maanantai 27.4.

HUOM! Ei julkinen ennen maanantai 27.4.

Varhaiskasvatus ja esiopetus -kyselyn tuloksia

- Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa toimiville opettajille ja päiväkodin johtajille
- Vastauksia 2094
- Vastaajista 88 % lapsiryhmissä työskenteleviä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen tai erityisopetuksen opettajia.
- Päiväkodin johtajia 7 % ja konsultoivia erityisopettajia 4 %
- 90 % työssä päiväkodissa, 9 % kouluissa
- Valtaosa vastaajista työskentelee fyysisesti läsnä työpaikalla (81 %). Etätyössä 3 %, osittain etänä 10 %
- Yksityisissä päiväkodeissa työskentelevistä lomautettuina 6 % ja lomautusilmoituksen oli saanut 37 % (yksit. pkt)

Tuloksia varhaiskasvatus ja esiopetus

Ohjeet puutteellisia:

- Ohjeen, kuinka monta lasta saa olla ryhmässä korona-aikana oli saanut vain 35 % vastaajista
- Yli puolet (55 %) kertoi, että lapsiryhmiä oli yhdistetty, lisäksi 20%:lla päiväkotien yhdistämistä
- Noin kolmasosa ei ollut saanut työnantajalta riittäviä selkeitä ohjeita varhaiskasvatustoiminnan ja esiopetuksen toteuttamiseen sekä tartuntojen ehkäisemiseksi

Kotona oleville lapsille etäopetuksena esiopetusta ja varhaiskasvatustoimintaa oli toteuttanut poikkeustilanteen aikana lähes kaksi kolmasosaa vastanneista.

Suurimpia huolenaiheita:

- Pelkoa, huolta ja epävarmuutta
 - Terveys ja turvallisuus (lasten, oma ja läheisten)
 - Riskiryhmään kuuluvien suojaaminen
 - Lomautukset ja toimeentulo
 - Käsketään ja patistellaan pitämään lomia
 - Epäselvät, ristiriitaiset ja vaihtuvat ohjeet
 - Ryhmien, päiväkotien yhdistäminen
 - Kuormittavassa tilanteessa toivotaan tukea omalta esimiehiltä ja työnantajalta
- Arvostus
 - Poikkeusoloissakin varhaiskasvatuksen opettajat haluavat tehdä työnsä hyvin
→ suunniteltu etätoimintaa, etämateriaalia ja pidetty yhteyttä lapsiin ja perheisiin
 - Nähdäänkö varhaiskasvatus vain lastenhoitona?
 - Etulinjassa työskentelystä kiitoksena lomautus?

Perusopetuksen, lukion, ammatillisen, korkeakoulujen sekä taiteen perusopetuksen ja vapaan sivistystyön kysely

Huom! Ei julkinen ennen torstai 23.4.

Kyselyn taustatietoja

- Suunnattu peruskoulujen (PK*), lukioden (LU*), ammatillisten oppilaitosten (AMM*), korkeakoulujen (AMK, YO*) sekä vapaan sivistystyön (VST*) ja taiteen perusopetuksen (TPO*) oppilaitosten opettajille.
- Kyselyaika 2.-15.4. (sähköposti 30.3.-15.4.)
- Toimitettu jäsenotokselle sähköpostilla sekä julkisesti jaettuna linkkinä (www+some)
- Yli 5500 vastaajaa (PK ~3900, LU ~500, AMM ~550, AMK ~170, YO ~170, VST ~120, TPO ~160)

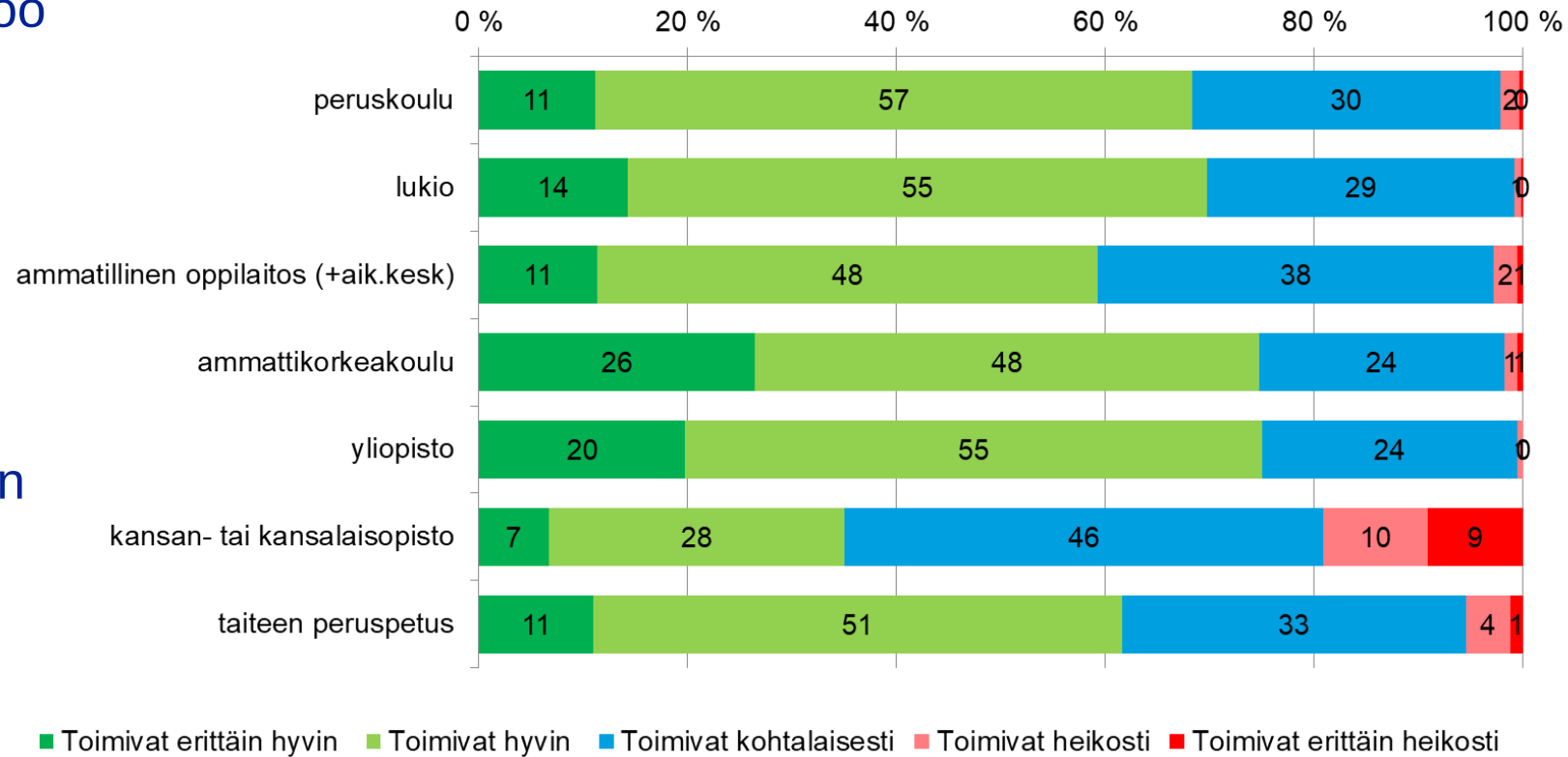
* Tässä esityksessä lyhennettynä

Miten poikkeusjärjestelyjen koetaan kokonaisuutena toimivan?

- Valtaosa (n. 70%) opettajista kertoo poikkeusjärjestelyjen toimivan kokonaisuutena hyvin.
 - Korkeakouluissa positiivinen kokemus vielä hieman vahvempi (erittäin hyvin 26% AMK, 20% YO)
 - Haasteita järjestelyjen toimivuudesta koetaan hieman enemmän ammatillisissa oppilaitoksissa (kohtalaisesti 38%) ja etenkin vapaan sivistystyön oppilaitoksissa (toimivat heikosti tai erittäin heikosti 19 %)

Opettajien käytössä olevat välineet

Yhä puutteita jopa tietokoneissa, mutta etenkin työpuhelimissa

- Opettajat työskentelevät pääasiassa työnantajan tarjoamalla tietokoneella, mutta näissä puutteita (n. 15 % PK, LU ja YO). Vapaan sivistystyö ja taiteen perusopetuksen opettajista liki puolet työskentelevät omalla laitteella.
- Kattavasti työpuhelimia on vain ammatillisten oppilaitosten ja amkien opettajilla. Mm. perusopetuksessa vain 44 %:lla opettajista.
- Pääosin opettajat käyttävät etätyöskentelyyn omaa kodin verkkoyhteyttä.

Oma osaaminen ja työvälineiden tuttuus

Digiloikka?

Pääosin opettajat kokevat osaamisensa (niin digitaalinen osaaminen kuin pedagoginen osaaminen) riittävän poikkeusjärjestelyihin.

- Noin puolet kertoo osaamisen riittävän ”hyvin” ja noin puolet ”kohtalaisesti”
- Vahvimaksi osaaminen koetaan korkeakouluissa, myös lukiossa digitaalinen osaaminen hieman keskiarvoa parempaa
- Kuitenkin vaihtelua osaamisessa (tai opetus vaikeasti sovellettavissa): merkittäväällä osalla opettajista vaikeuksia soveltaa opetustaan etäopiskeluun (VST opettajista 15%, AMM 11 %, LU 10 %, PO 8 %)

Etäopetuksessa käytettävät välineet (laitteet tai ohjelmat) olivat tuttuja pääosalle opettajista (parhaimmillaan AMK >80 %)

- Kuitenkin noin 40 %:lle opettajista ainakin osa keskeisistä etäopetukseen käytetyistä välineistä on uusia -> sikäli voidaan puhua ”digiloikasta”

Oppijoiden välineet etäopetukseen

Myös oppijoilta on vaadittu digiloikkaa. Vain lukiossa ja korkeakouluissa etäopetuksessa käytettävät keskeiset välineet ovat olleet ennalta tuttuja valtaosalle oppijoista.

Muilla koulutusasteilla jopa keskeiset etäopetuksessa käytettävät välineet ovat uusia valtaosalle oppijoista.

Oppijoilla on pääasiassa opiskeluun tarvittavat välineet lukiossa sekä korkeakouluissa. (näissä opiskelijat hankkivat digilaitteet jo muutenkin opiskeluunsa)

Joka neljäs ammatillisen oppilaitoksen opettaja kertoo puuttuvia välineitä olevan useilla oppijoilla

Perusopetuksessa välineet valtaosalla oppilaista, mutta puolet opettajista kertoo välineitä puuttuvan yksittäisiltä oppilailta ja jopa joka kuudes opettaja kertoo välineitä puuttuvan useilta oppilailta.

Taiteen perusopetuksessa tilanne on perusopetuksen kaltainen, mutta vapaassa sivistystyössä liki puolet opettajista kertoo välineiden puuttuvan useilta oppijoista.

Mitä puutteet välineissä käytännössä tarkoittavat?

Opettajilla vaihtelevat mahdollisuudet olla reaaliaikaisesti vuorovaikutuksessa oppijoiden kanssa

- Lukiossa, amkissa ja yliopistossa liki kaikki opettajat pystyvät käytössä olevilla välineillä olemaan reaaliaikaisesti yhteydessä suurimpaan osaan oppijoistaan. (LU 97%, AMK 90%, YO 87%)
- Perusopetuksessa ja ammatillisissa oppilaitoksissa noin joka viides opettaja ei pysty välinepuutteista (opettajan tai oppijoiden välineet) johtuen olemaan reaaliaikaisesti yhteydessä suurimpaan osaan oppijoistaan. (TPO tilanne on hieman parempi: 1/6 opettajasta)
- Välinetilanne on heikoin vapaan sivistystyön oppilaitoksissa, jossa vain puolet opettajista pystyy käytettävien välinein olemaan reaaliaikaisesti yhteydessä suurimpaan osaan oppijoistaan, joka viides ei lainkaan.

Tavoittamattomat lapset ja nuoret

Yksittäisiä vaikeasti tavoitettavia lapsia on useilla opettajilla, etenkin huolta ammatillisen koulutuksen tavoittamattomista nuorista

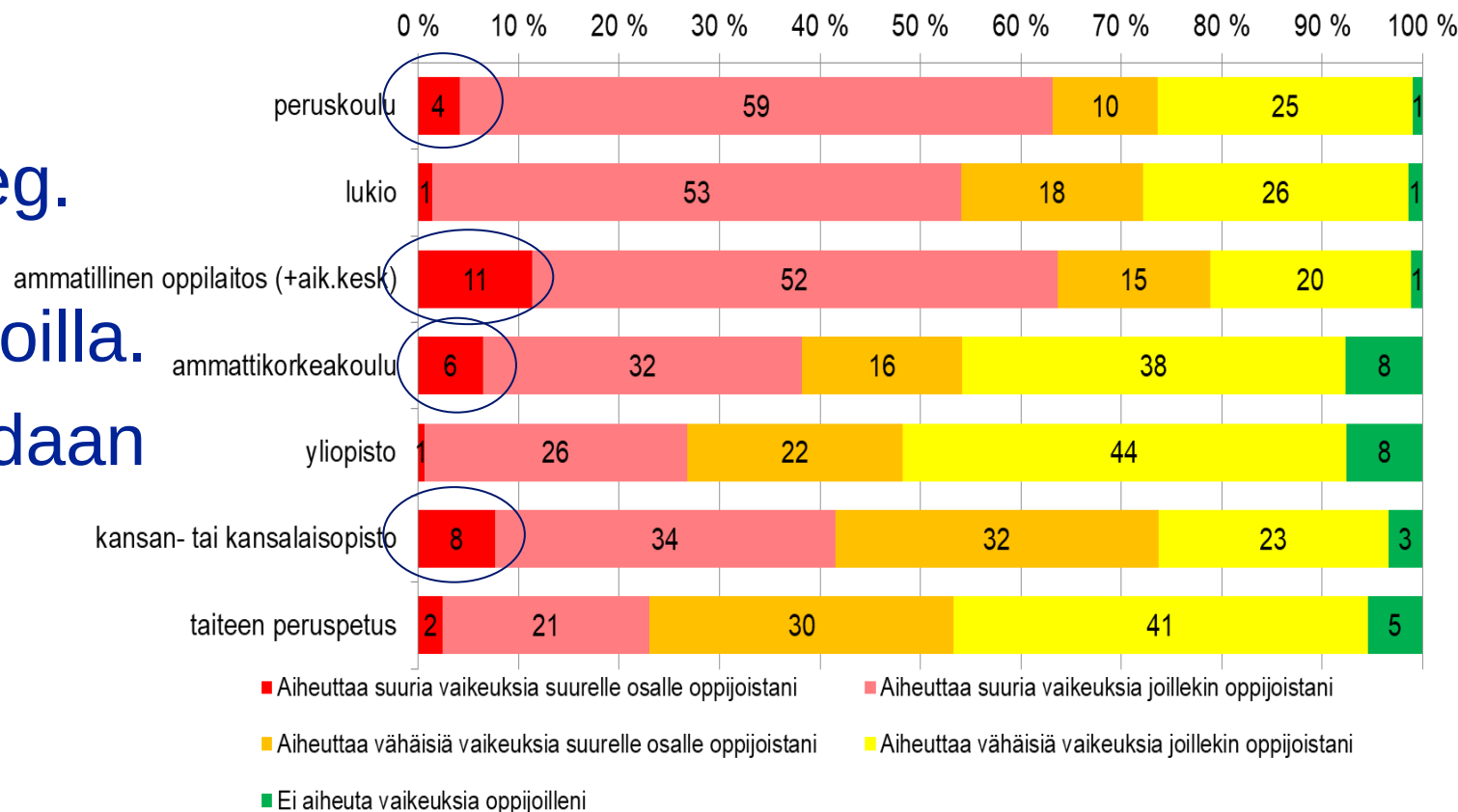
- Valtaosa oppijoista pystytään tavoittamaan myös poikkeusjärjestelyjen aikana
- Kuitenkin noin 7/10 opettajasta (PK, LU, AMM) kertoo, että heillä on yksittäisiä oppijoita, joita ei pystytä tavoittamaan tai tavoitetaan vain epäsäännöllisesti
 - Perusopetus 69 % opettajista: ”yksittäisiä tavoittamattomia/heikosti tavoitettavia oppilaita”
 - Ammatilliset oppilaitokset 72 % opettajista: ”yksittäisiä tavoittamattomia/epäsäännöllisesti tavoitettavia opiskelijoita”; 6 % opettajista: ”on suuri osa tavoittamattomia tai epäsäännöllisesti tavoitettavia opiskelijoita”
- Tämä siitä huolimatta, että useat opettajat kertovat käyttävänsä paljon aikaa yksittäisten oppijoiden tavoittamiseen

Mahdolliset negatiiviset vaikutukset oppimiseen (heikommat oppimistulokset, opintojen eteneminen, myöhempi lisätuen tarve jne.)

- Opettajat arvioivat poikkeustilalla olevan neg. vaikutuksia oppimiseen etenkin yksittäisillä oppijoilla.
- Suuria vaikeuksia arvioidaan aiheutuvan yksittäisille oppijoilla kaikilla koulutusasteilla, mutta etenkin PK, AMM ja LU
- Huom! Korostetut ->

Mahdolliset positiiviset vaikutukset

Poikkeusjärjestelyistä myös etua, etenkin yksittäisille oppijoille

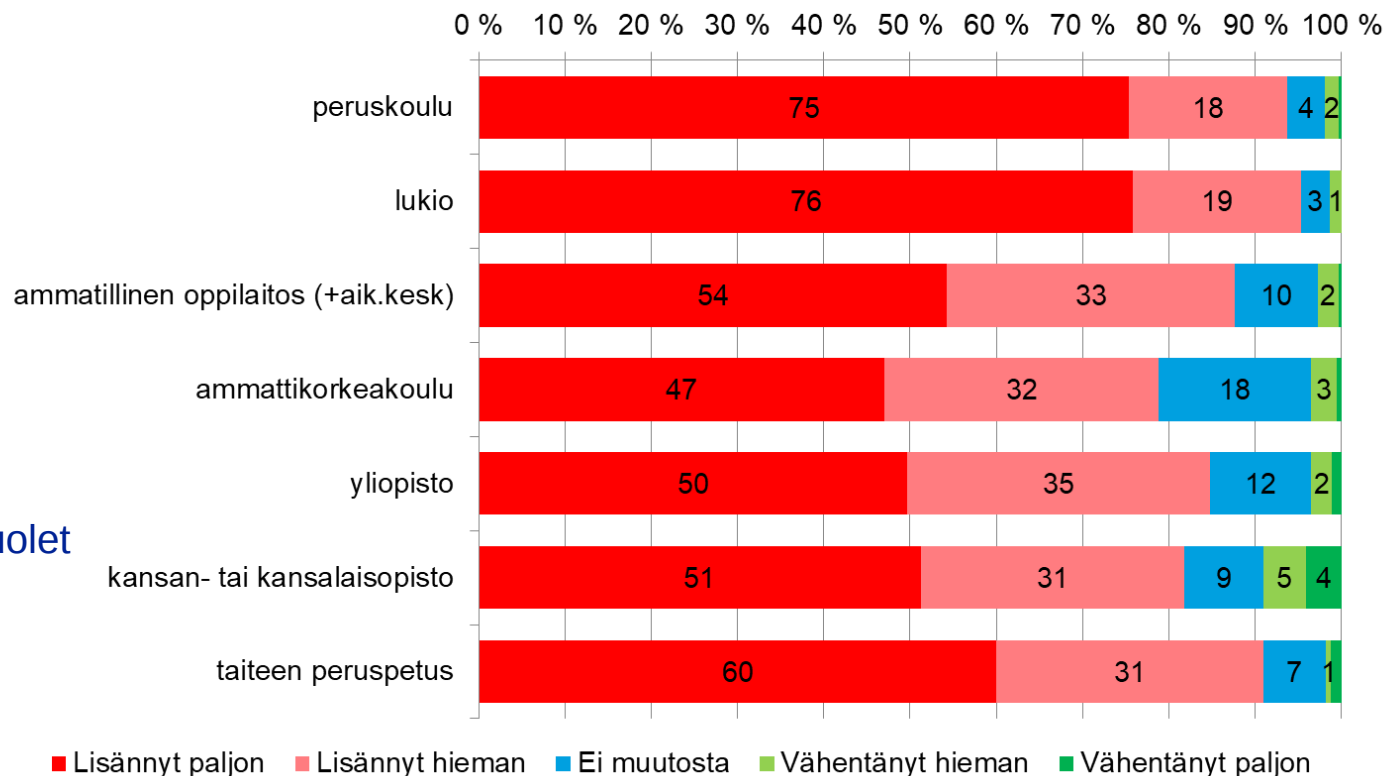
- Noin kolme neljäsosaa opettajista arvioi, että poikkeusjärjestelyillä voi olla yksittäisille oppijoille myös positiivisia vaikutuksia. Noin joka kuudes arvioi positiivisia vaikutuksia olevalla jopa suurella osalla oppijoistaan.
 - Keskusteluun myönteisten vaikutusten osalta on mm. noussut erilaisten keskittymis- tai aistiyliherkkyyspulmien kanssa painivat oppijat sekä muutoin kouluahdistuksesta tms. kärsivät.
- Reilu kymmenes opettajista koki, ettei poikkeusjärjestelyillä ole positiivisia vaikutuksia oppijoille verrattuna tavanomaiseen tilanteeseen (VST 24 %; AMK 23 %; AMM 20 %)

Vaikutukset opettajien työhön käyttämään aikaan ja työssäjaksaminen

- Poikkeusjärjestelyt ovat lisänneet liki kaikkien opettajien työhön käyttämää aikaa. (kuva)
- Valtaosa opettajista kertoo työhön kuluvan ajan lisääntyneen paljon
- Lisääntynyt korostetusti peruskoulussa ja lukiossa, joissa myös työssäjaksamisesta huolestuttavimpia lukuja (työssäjaksaminen heikkoa: PK 20%, LU 17%)
- Yleisesti työssäjaksamisen kokee hyväksi vajaa puolet opettajista, samoin kohtalaiseksi ja heikoksi noin kymmenes.
- Avovastauksissa paljon kuvauksia laajentuneesta valmistelutyöstä, annettavan henkilökohtaisen palautteen työmäärästä ja yksilökohtaisen viestinnän määrän kasvusta.

Opetuksen peruminen

- Perusopetuksessa ja lukiossa lähes kaikkien opettajien opetus on jatkunut katkeamatta (vaikkakin pääasiassa etänä).
 - 96-97% ei peruttu lainkaan
- Ammatillisissa oppilaitoksissa, yliopistoissa sekä taiteen perusopetuksessa joka kymmenennen opettajan opetusta on peruttu osin, enintään puolet opetuksesta.
- AMKeissa, joka seitsemännentoista opettajan opetusta on peruttu osin, enintään puolet opetuksesta.
- Vapaassa sivistystyössä joka toisen opettajan opetusta on peruttu, 20 prosentilla yli puolet opetuksesta ja 15 prosentilla kaikki opetus.

Koulutusasteikohtaisia lisätietoja

Perusopetus (1)

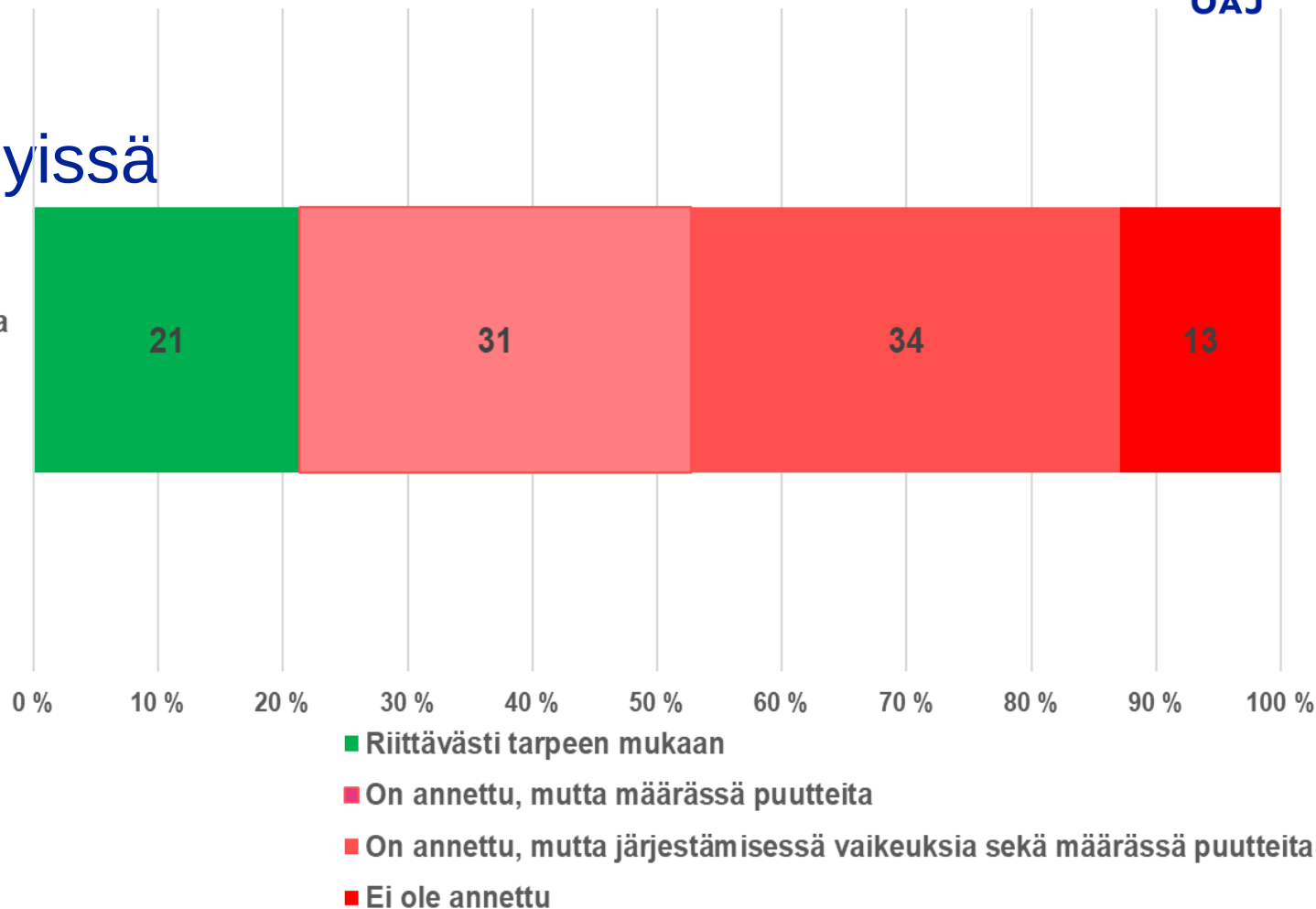
- Etäopetus on vain osin reaaliaikaista, 61 % perusopetuksen opettajista kertoo antavansa reaaliaikaista etäopetusta.
- Muuten opetus perustuu työskentelyyn annettaviin tehtäviin, jotka pääasiallisesti annetaan jokaiselle oppitunnille erikseen tai päiväkohtaisesti. Näistä opettajat antavat paljon henkilökohtaista palautetta, jonka valtavaa työmäärää kommentoidaan paljon.
- Yli 80 % opettajista kertoo opetuksen noudattavan lukujärjestystä tai vastaavaa.
- Oppilaiden poissaoloja/osallistumista opetukseen seurataan (94%).

Perusopetus (2)

- Oppimisen tuen järjestelyissä ja tuen riittävyudessa on ongelmia

osa-aikaista erityisopetusta
sekä erityisopetusta

Lukio

- Myös lukiossa yli puolet opettajista antaa reaaliaikaista etäopetusta (54%), ellei opetus ole reaaliaikaista, saavat opiskelijat pääasiassa ohjeet työskentelyyn tunneittain.
- Myös lukiossa noudatetaan pääasiassa lukujärjestystä etäopetuksen järjestämisessä (94 %)
- Kurssiarviointien toteuttaminen koetaan haastavammaksi kuin normaalisti, mutta toteutettavissa olevana (86 %). Vaikeuksista kurssiarvioinnissa etäopetuksessa kertoi 14 % opettajista.

Ammatillinen koulutus

- Reaaliaikainen etäopetus on vähäisempää, sitä kertoo antavansa 28 % opettajista.
- Valtaosin opiskelijat saavat ohjeet työskentelyynsä päivittäin tai jokaiseen opiskeltavaan asiaan (tunneittain tms.)
- Erityisesti vaikeutena nousee esiin käytännön työtehtävien opetus, joissa on jouduttu keskittymään teoriaan, kun esim. työsalit, laitteet ja koneet eivät ole käytettävissä.
- Näyttöjen järjestäminen on vaikeutunut ja osin jopa estynyt.
- Myös koulutus- ja oppisopimuksia on jouduttu keskeyttämään.

Korkeakoulut

- Kokemus poikkeusjärjestelyjen toimivuudesta jonkin verran parempi kuin muilla koulutusasteilla
 - Mm. koettu osaaminen oli parempaa ja käytössä olevat välineet olivat jo ennaltaan tuttuja käytössä, etenkin AMKissa
- Korkeakouluissa välineet (opettajien ja oppijoiden) ovat hyvät, tosin yliopistoissa käyttävät merkittävässä osin myös omia laitteitaan (tietokone, ei työpuhelimia)
- Posit: Etenkin yliopistoissa kokemus saaduista ohjeista ja tuesta esimieheltä koettiin parempana kuin keskimäärin.

Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus

- Taiteen perusopetuksen opetus on valtaosin pystytty järjestämään poikkeusoloissa etäopetuksena hyvin (58%) tai kohtalaisesti.
- Vapaan sivistystyön on myös valtaosin pystytty järjestämään, mutta haasteita on ollut hieman enemmän (hyvin 25%; kohtalaisesti 63%). Opetusta on myös peruttu.
- Noin joka viidennellä taiteen perusopetuksen opettajalla opetusta on peruttu, mutta valtaosa opetuksesta jatkuu.
- Vapaan sivistystyön opettajista joka kolmannella kursseja on peruttu yli puolet, osalla jopa kaikki.

Kansallinen arviointihanke:

Poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen vaikutukset
tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiselle

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

22.4.2020

Arvioinnin tavoitteet ja lähtökohdat

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toteuttaa koronaepidemiaan liittyvien poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen vaikutusten arvioinnin. Arviointi tuottaa tietoa poikkeustilan vaikutuksista kansallisella tasolla. Lisäksi tuotetaan tietoa toimintamalleista ja hyvistä käytänteistä, joilla varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut voivat edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista poikkeustilan aikana sekä sen jälkeen.

Karvi julkaisee järjestäjien tueksi kevään 2020 aikana myös arviointitietoon nojaavia tietopaketteja ja hyviä käytänteitä verkossa [#KarviTukee](#) [#NCUStöder](#)

Kansallisen arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa poikkeustilan vaikutuksista koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen sekä koulutusjärjestelmän toimivuuteen. Arviointikohteina ovat oppimiseen, arviointiin sekä lasten ja nuorten hyvinvointiin kohdistuvat vaikutukset. Arviointi tuottaa tietoa myös monensuuntaisista vaikutuksista. Arviointi kohdistuu varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, lukiokoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen sekä korkeakoulutukseen. Arviointikohteina ovat reaaliaikainen toiminta ja välittömät vaikutukset sekä pidemmän aikavälin vaikutukset, joita seurataan myös osana kansallista arviointitoimintaa¹.

Poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen vaikutusten arvioinnin taustatietona hyödynnetään vuosina 2015-2020 totutettujen arviointien muodostamaa tietopohjaa koulutusjärjestelmän ja sen osien vahvuuksista ja kehittämisaalueista. Synteesi kansallisten arviointien tuloksista nostavat esiin huolenaiheita, jotka voivat vaarantaa tasa-arvoisten ja yhdenvertaisten oppimisen edellytysten toteutumisen ja joihin erityisesti nyt tulisi kiinnittää huomiota. Toisaalta, arvioinnit nostavat esiin sellaisia suomalaisen koulutuksen vahvuuksia, jotka tukevat poikkeustilanteista selviämistä ja vähentävät niiden aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia. (Arviointituloksia koskeva yhteenveto, Liite 1).

Poikkeustilanteen vaikutuksia koskevan arvioinnin taustalla olevia keskeisiä arviointituloksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta eri koulutusasteilla:

- Varhaiskasvatukselle asetetut sisällölliset tavoitteet toteutuvat suuressa osassa päiväkotaja pääosin hyvin. Varhaiskasvatuksen laatu vaihtelee kuitenkin runsaasti, ja osassa päiväkotaja ja perhepäivähoitoryhmiä sisällölliset tavoitteet toteutuvat heikosti.
- Varhaiskasvatussuunnitelman (Vasu) perusteet eivät kaikilta osin toteudu lain edellyttämällä tavalla. Varhaiskasvatuksen resursseja tulee arvioida ja tarvittaessa lisätä, jotta rakenteellista ja prosessien laatua voidaan kehittää ja nyt esille tulleita puutteita korjata.
- Koulun aloittavien oppilaiden matemaattisissa ja äidinkielen ja kirjallisuuteen liittyvissä valmiuksissa ovat vain pieniä alueiden välisiä eroja. Sen sijaan suurten kaupunkien sisällä koulujen väliset erot ovat isoja jo ensimmäisen luokan alussa.
- Oppilaiden väliset erot perusopetuksen 9. luokan osaamisessa on lievässä kasvussa. Osaamisen ääripäät ovat vahvistuneet eli sekä heikoimpien että parhaiden oppilaiden määrät ovat lisääntymässä ja heidän osaamisensa eriytyy toisistaan. Seikkaan on syytä kiinnittää huomiota ja ilmiön syihin olisi syytä päästä vaikuttamaan. Samoin koulujen väliset erot perusopetuksessa on lievässä kasvussa matematiikan osalta.

¹ Koulutuksen arviointisuunnitelma vuosille 2020-2023 https://karvi.fi/app/uploads/2020/03/Koulutuksen_arviointisuunnitelma_2020-2023.pdf

- Alueellinen yhdenvertaisuus perusopetuksen oppimistuloksissa on vahvaa. Perusopetuksessa koulujen väliset erot ovat olleet Suomessa pitkään OECD-maiden alhaisimpia. Karvin arviointitulokset ovat näiden tulosten kanssa samansuuntaisia
- Oppilaan taustan yhteys tuloksiin on voimistunut 2010-luvulla. Oppilaiden vanhempien koulutustausta, koulutuksen arvostus ja tuki ilmentävät arviointien mukaan eroja oppilaiden välillä perusopetuksessa. Etäopetuksessa vanhempien rooli ja tuki korostuu entisestään.
- Erityisesti poikien osaamisen on todettu polarisoituvan ja tasa-arvon edistäminen haastaa koulutuksen järjestäjiä kehittämään oppijoiden ja oppimisen tueksi enemmän inhimillisiä tukirakenteita.
- Ristiriitaiset arviointilinjat ovat huolestuttava tasa-arvon toteutumiseen vaikuttava asia erityisesti perusopetuksen päättövaiheessa.
- Päättöarvosanan muodostamisprosessi on eri opettajilla erilainen: opettajat esimerkiksi painottavat eri asioita, jolloin oppilaita arvioidaan eri periaattein. Vähän alle puolet opettajista tekee yhteistyötä kokeiden arvioinnissa, päättöarvioinnissa ja oppilaan muiden suoritusten arvioinnissa. Opettajilla on halu tehdä arviointi hyvin ja oikeudenmukaisesti sekä oppilaille ja huoltajille ymmärrettävästi.
- Perusopetuksen oppilashuollon keskeisimpiä kehittämiskohteita ovat: 1) Yhteisöllinen opiskeluhoito, 2) Opiskeluhoitopalveluiden saatavuuden ja henkilöstön riittävyyden turvaaminen ja yhdenvertaistaminen, 3) Painopisteen siirtäminen entistä tehokkaammin varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisevään työhön, 4) Poikkihallinnollisen yhteistyön tehostaminen (ml. tiedonsiirrot), 5) Opiskeluhoitorekistereiden ja kirjaamiskäytänteiden parantaminen, sekä 6) Yhteisen hyvän ja välittävän, puuttuvan ilmapiirin luominen kouluihin ja oppilaitoksiin.
- Ammatillisen koulutuksen järjestäjien tulee varmistaa oppimisympäristöjen, erityisesti työpaikkojen laatu, jotta ne mahdollistavat tutkinnon tavoitteiden mukaisen osaamisen hankkimisen ja osoittamisen. Myös näyttöjen sisältöön ja arviointiin tulee kiinnittää huomiota, jotta ne ovat yhteismitallisia opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjien välillä. Koulutuksen järjestäjien tulee myös varmistaa opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä työpaikkaohjaajien ohjaus- ja arviointiosaaminen.
- Nuorten opintopolkujen ja ohjauksen kehittämiseksi: 1) Opiskelijoita koskevaa tiedonsiirtoa perusopetuksen ja nivelvaiheen koulutusten välillä tulee kehittää, 2) Opiskelijoiden vertais-tuki ja teknologian hyödyntäminen ohjauksessa tulisi huomioida paremmin myös toisella asteella ja 3) Opiskelijoiden tarpeita ja tavoitteita huomioidaan melko hyvin opintojen suunnittelussa, mutta heidän elämäntilannettaan tulisi huomioida kokonaisvaltaisemmin, ja oppimisen vaikeuksiin ja oppimistaitoihin liittyvässä tarvelähtöisessä tuessa on kehitettävää sekä perusopetuksessa että toisen asteen koulutuksissa.
- Suomi tavoittelee korkeakoulutuksen vision toteutumista, jossa puolet nuorista aikuisista olisi korkeakoulutettuja vuoteen 2030 mennessä. Arvioinnin mukaan ulkomaalaistaustaiset ovat kasvava, mutta aliedustettu ryhmä korkeakouluissa. Sisään päässeiden alhaiset osuudet viittaavat siihen, että suomalainen koulutusjärjestelmä ei kykene tuottamaan maahanmuuttajataustaisille riittäviä osaamisen edellytyksiä korkeakouluopintoihin. Eriarvoistumisen pysäyttäminen vaatii yhteiskunnassamme erityistä huomiota.

I senaste svenskspråkiga utvärderingar har det framkommit följande²:

- Det finns regionala skillnader i resultaten i finska och modersmål. Växer skillnaderna då undantagsförhållandena råder?
- I vissa skolor finns det inte tillräckligt med resurser för att ordna undervisning i mofi (modersmålsinriktad finska) i egen grupp eller ordna tillräcklig undervisning i S2 (svenska som andra språk). Finns det en fara att resurserna minskar ännu mer?
- Alla skolor har inte datorer eller tabletter till varje elev (1:1). Hur genomförs distansundervisningen? Hur håller läraren kontakt med eleverna? Hur ordnas klassundervisning på distans?
- Alla lärare har inte tillräckliga färdigheter för användning av digitala läromedel och olika digitala plattformar. Hur påverkar detta distansundervisningen? Är undervisningen jämlik?

Arviointitehtävä

Arvioinnilla vastataan seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Millaisia vaikutuksia poikkeustilanteesta johtuvilla opetusjärjestelyillä on ollut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiselle?
- 2) Mitkä tekijät ovat edistäneet tai estäneet varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä lukion, ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen tavoitteiden saavuttamista?
 - Miten oppijoiden ja opiskelijoiden erilaiset tarpeet on huomioitu?
 - Miten oppimisen ja osaamisen arviointi on toteutettu poikkeusoloissa?
- 3) Millaisia muutoksia poikkeustilanne on aiheuttanut opintojen etenemiseen sekä eri koulutusasteiden nivelvaiheissa?
- 4) Millaisia vaikutuksia poikkeustilanteella on ollut lasten, oppilaiden, opiskelijoiden sekä opettajien hyvinvointiin? Miten hyvinvointia on tuettu?

Arvioinnin toteutus ja vaiheet

Kansallisen arviointitoiminnan keskeisenä periaatteena on hyödyntää valmiita tutkimus-, tilasto- ja rekisteriaineistoja, tehdä yhteistyötä muiden tiedontuottajien kanssa sekä vähentää varhaiskasvatuksen, koulujen, oppilaitosten sekä korkeakoulujen kuormitusta. Näin voidaan myös välttää tiedonkeruiden päällekkäisyyttä. Karvi toimii osana koulutusalan tiedonhyödyntämisen verkostoa, jota koordinoi Opetushallitus (www.tiedonkeruut.fi).

Etäopetukseen siirtymisen jälkeen on Suomessa toteutettu nopealla aikataululla lukuisia kyselyjä ja selvityksiä, joilla on pyritty kokoamaan tietoa opetusjärjestelyistä ja esimerkiksi opettajien, opiskelijoiden ja vanhempien kokemuksia poikkeukselliseen tilanteeseen liittyen. Karvi tekee yhteistyötä esimerkiksi OKM:n, AVI:n, AMKE ry:n, SAKKI ry:n, OSKU ry:n ja Kansalaisopistojen liiton kanssa aineistojen hyödyntämiseen liittyen. Lisäksi tehdään yhteistyötä pohjoismaisten arviointitoimijoiden kanssa ja selvitetään yhteistyömahdollisuuksia kansainvälisesti toteuttavien arviointien ja tutkimusten kanssa.

Kansallisen arviointiaineiston täydentämiseksi ja alueellisesti edustavan sekä eri koulutusasteet kattavan arviointitiedon kokoamiseksi Karvi toteuttaa 1) kyselyn ja otospohjaiset haastattelut perusopetuksen järjestäjille sekä 2) webinaareja eri koulutusasteiden edustajille. Lisäksi voidaan

² De senaste svenskspråkiga utvärderingar som NCU gjort är: finska i årskurs 6 (2018), hanteringen av två- och flerspråkigheten i de svenskspråkiga skolorna (2018) och Modersmål och litteratur i åk 9 (2019, rapporten publiceras i augusti 2020).

toteuttaa erillinen perusopetuksen oppimistuloksiin kohdistuvien vaikutusten arviointi. Karvin arviointi toteutetaan siten, että tulokset ja aineistot ovat käytettävissä myös muissa tutkimuksissa.

Perusopetuksen järjestäjille suunnatulla kyselyllä kartoitetaan järjestäjien toimenpiteitä, linjauksia ja menettelytapoja poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen vaikutusten seurantaan. Otospohjaisten haastattelujen avulla kerätään opetukseen ja oppimiseen liittyvää arviointitietoa, kuten esimerkiksi opetuksen vuorovaikutuksellisuus ja yhteydenpito sekä järjestelyjen vaikutukset oppimiseen, arviointiin ja lasten ja nuorten hyvinvointiin. Opetuksen järjestäjiltä kerätään myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen liittyviä hyviä käytänteitä ja toimintamalleja.

Poikkeuksellisten järjestelyjen pidemmän aikavälin vaikutuksia seurataan osana kansallista arviointisuunnitelmaa vuosille 2020-2023. Arviointisuunnitelma rakentuu seuraaville painopisteille: 1) Oppimisen ja osaamisen kehittäminen, 2) Yhdenvertaisuuden edistäminen, 3) Koulutusjärjestelmän toimivuuden lisääminen ja 4) Jatkuvan kehittämisen tukeminen.

Aikataulu

Arviointi toteutetaan vaiheittain, jotta poikkeustilanteen alkuvaihetta koskevat arviointitulokset ovat käytettävissä mahdollisimman pian. Ensimmäisen vaiheen tulokset julkaistaan toukokuun 2020 loppuun mennessä. Arviointitulokset julkaistaan myös Karvin verkkosivuilla.

Poikkeuksellisten järjestelyjen pidemmän aikavälin vaikutuksia ja tuloksia käsitellään myös avoimessa kansallisessa seminaarissa, Koulutuksen arviointifoorumissa tammikuussa 2021.

Lisätietoja:

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi

Johtaja Harri Peltoniemi, harri.peltoniemi@karvi.fi, puh. 029 533 5532

Yksikön päällikkö, varajohtaja Hannele Seppälä, hannele.seppala@karvi.fi, puh. 029 533 5550

LIITE 1.

Koulutuksellisen tasa-arvon näkymiä Karvin vuosina 2018–2019 tehtyjen arviointien perusteella

1. Johdannoksi

Tähän yhteenvetoon on tiivistetty viimeisten kahden vuoden kuluessa laadittujen arviointihankereporttien perusteella kuvaa kansallisesta tilasta koulutuksen ja osaamisen tasosta, tasa-arvosta ja hyvinvoinnista. Monissa aiemmin julkaistuissa raporteissa on käsitelty erityisesti koulutuksellista tasa-arvoa; viimeisten kahden vuoden on julkaistu vain koulun aloittavien lasten kouluvalmiuksia koskeva arviointi. Tähän alkuun tiivistetään vuosien 2016 - 2018 arviointien perusteella valmistelusta selonteosta (Karvi, 2018) sen tasa-arvoa koskeva osuus, johon peilaten luetaan tulevaisuudessa esiin tulevia uudempia asioita.

Arviointitulosten mukaan oppilaiden vanhempien koulutustausta, koulutuksen arvostus ja tuki ilmentävät eroja oppilaiden välillä perusopetuksessa. Oppilaan taustan yhteys tuloksiin on voimistunut 2010-luvulla. Oppilaiden vanhempien koulutustausta, koulutuksen arvostus ja huoltajilta saatavan tuen määrä kasvattavat merkittäviä ja huolestuttavia eroja oppilaiden osaamiseen. Nämä tekijät tuovat vuosissa mitattavan eron esimerkiksi matematiikan osaamiseen ja niillä on todettu olevan vaikutusta myös äidinkielen ja kirjallisuuden osaamiseen perusopetuksessa. (Metsämuuronen, 2017; Harjunen & Rautopuro, 2015.)

Suomen- ja ruotsinkielellä mahdollisuus saavuttaa yhdenvertainen osaamisen taso perusopetuksen päättövaiheessa. Kieliryhmien väliset erot kuitenkin kasvavat huomattavasti, jos kotikielenä on jokin muu kuin suomi tai ruotsi. (Huhtanen, & Puukko, 2016a; 2016b; Huhtanen, Puukko, Rainò, Sivunen, & Vivolin-Karén, 2016.)

Opettajan koulutustausta, opetustuntimäärä sekä oppimateriaalien laatu ja niukkuus vaikeuttavat vähemmistökielten, kuten saamen, romanikielen ja viittomakielen oppimistulosten saavuttamista. (Huhtanen, & Puukko, 2016a; 2016b; Huhtanen, Puukko, Rainò, Sivunen, & Vivolin-Karén, 2016.)

1 Huomioita vuosien 2018 – 2019 arviointihankkeista

1.1 Näkymiä koulutuksellisen tasa-arvon muutoksiin

Kokeiluluonteisesti 5-vuotiaille tarjotaan maksutonta varhaiskasvatusta. Karvi arvioi kokeilun tavoitteiden toteutumista (Siippainen ym. 2019). Arviointitulokset osoittavat, että joissain tapauksissa tietyt lastenhoidon rahallisiin tukiin liittyvistä ehdoista ovat sellaisia, että ne eivät mahdollista tilannetta, jossa osa perheen lapsista on kotihoidossa ja osa varhaiskasvatuksessa.

Alkumittauksessa arvioitiin koulun aloittavien oppilaiden matemaattisia ja äidinkielen ja kirjallisuuteen liittyviä valmiuksia (Ukkola & Metsämuuronen, 2019). Koulun alussa alueiden kieliryhmien ja sukupuolten väliset erot ovat pieniä, mutta yksilöoppilaiden väliset erot todella suuria.

9. luokan oppilaiden osaamisen muutosta analysoitiin vuodesta 1998 vuoteen 2015 äidinkielessä ja

kirjallisuudessa sekä matematiikassa. Osaaminen on ollut laskusuuntainen aina vuoteen 2012 asti, jonka jälkeen laskutrendi on taittunut. Oppilaiden väliset erot ovat lievässä kasvussa. Tämä tarkoittaa, että äärimmäisesti osaavien – sekä heikoimpien että parhaiden oppilaiden – määrät ovat lisääntymässä ja heidän osaamisensa eriytyy toisistaan. Myös koulujen väliset erot ovat lievässä kasvussa matematiikan osalta.

Karvi laati vuonna 2017 synteesianalyysin vuosina 2007-2016 toteutettujen ammatillisen koulutuksen oppimistulosarviointien keskeisimmistä tuloksista ja havainnoista (Kilpeläinen & Jalolahti, 2018). Synteesin mukaan ammatillinen osaaminen on näyttöjen arvosanoilla mitattuna hyvää; lähes puolet opiskelijoista sai näytön arvosanaksi kiitettävän. Sukupuolten välillä on eroja arvosanoissa; yleisin arvosana kaikissa osaamisalueissa oli naisilla kiitettävä ja miehillä hyvä. Suomen ja ruotsinkielisten opiskelijoiden arvosanat olivat lähes samaa tasoa. Vaihtelu näyttöjen vaatimuksissa, näyttöympäristöissä sekä niiden arvioinneissa asettaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan; Kun näyttö järjestetään työelämässä ja sen arviointiin osallistuu työelämän edustaja, opiskelijat saavat usein parempia arvosanoja kuin silloin, kun näyttö järjestetään oppilaitoksessa ja arvioinnista vastaa opettaja

1.2 Koulutus yhteiskunnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden rakentajana

OECD:n Suomen maaraportin johtopäätöksissä todettiin vuonna 2016, että Suomesta puuttuu yhteinen kansallinen käsitys varhaiskasvatuksen laadun tekijöistä, Suomella ei ole yhtenäistä laadun arvioinnin ja seurannan järjestelmää ja henkilöstön koulutus arviointiin on puutteellista. Erilaisten arviointimallien käyttö oli pirstaleista ja menetelmät hajanaisia. Velvoitteista huolimatta varhaiskasvatuksen arviointikulttuuri ei ole vielä vakiintunutta. (Mikkola ym. 2017.) Karvi on julkaissut varhaiskasvatukseen laaditut kansalliset laatuindikaattorit tukemaan järjestäjiä laadukkaana varhaiskasvatustoiminnan järjestämisessä. Indikaattorien pohjalta Karvi laatii kansalliset arviointityökalut sekä arviointijärjestelmän. Järjestäjiä tukemalla voidaan lisätä varhaiskasvatuksen laatua, tukea toiminnan jatkuvaa parantamista ja kehittämistä sekä edistää varhaiskasvatukselle asetettujen tehtävien ja tavoitteiden toteutumista. (Vlasov ym., 2018).

Jatko-opintoihin ja uravalintoihin ohjauksen saatavuus ja saavutettavuus ovat pääosin hyvällä tasolla perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa. Vaikka valtaosa opiskelijoista koki itsetuntemuksensa ja päätöksentekotaitojensa kehittyneen hyvin peruskoulussa, kuitenkin noin 10 prosenttia opiskelijoista oli sitä mieltä, että ei ollut peruskoulussa oppinut tunnistamaan vahvuuksiaan ja heikkouksiaan sekä pohtimaan eri opintovaihtoehtojen soveltuvuutta itselleen. Lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa yksilöohjaus on vahvuus ja ryhmäohjaus on toimivaa. Opiskelijoiden mahdollisuus saada henkilökohtaista ohjausta toteutuu hyvin kaikissa nivelvaiheen koulutuksissa. Nivelvaiheen koulutuksissa opiskelevien urasuunnittelutaidot olivat peruskouluaikana kehittyneet heikommin kuin toisella asteella opiskelevien. (Goman ym. 2020.) Opiskelijat, jotka olivat peruskouluaikana joutuneet toistuvasti kiusaamisen kohteeksi tai joilla oli kokemuksia oppimiseen liittyvistä vaikeuksista, kokivat muita useammin, ettei ohjaus vastannut heidän tarpeitaan.

Karvissa on tuotettu tietoa ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden osallistumisesta korkeakoulutukseen, sen esteistä ja toimivista käytännöistä (Airas ym. 2019). Tulosten mukaan eriarvoistumisen pysäyttäminen vaatii yhteiskunnassamme erityistä huomiota. Ulkomaalaistaustaiset ovat kasvava, mutta aliedustettu ryhmä korkeakouluissa. Korkeakouluihin sisään päässeiden ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden alhaiset osuudet viittaavat siihen, että suomalainen koulutusjärjestelmä ei kykene tuottamaan maahanmuuttajataustaisille riittäviä osaamisen edellytyksiä korkeakouluopintoihin. Korkeakoulut eivät seuraa ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden määrää tai opintojen etene mistä, koska heitä ei haluta ”leimata” erillisenä ryhmänä. Viisi vuotta aloittamisen jälkeen 41 % maahanmuuttajista oli keskeyttänyt opintonsa yliopistossa (oli töissä, työtön tai muualla), mikä viittaa heikkoon kiinnittymiseen opintoihin ja yhteisöön. Kolmannes maisteritutkinnon suorittaneista

maahanmuuttajista muuttaa pois ja noin puolet työllistyy Suomeen.

Lähteet:

- Airas, M., Delahunty, D., Laitinen, M., Saarilammi, M., Sarparanta, T., Shemsedini, G., Stenberg, H., Vuori, H., Väättä, H. (2019). Taustalla on väliä. Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla. Karvi. julkaisut 22:2019.
- Goman, J., Rumpu, N., Kiesi, J., Hietala, R., Hilpinen, M., Kankkonen, H., Kjälman, I.-O., Niinistö-Sivuranta, S., Nykänen, S., Pantsar, T., Piilonen, H., Raudasoja, A., Siippainen, M., Toni, A. & Vuorinen, R. (2020). Vaihtoehtoja, valintoja ja uusia alkua – Arviointi nuorten opintopoluista ja ohjauksesta perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa. Karvi. Julkaisut 6:2020.
- Harjunen, E. & Rautopuro, J. 2015. Kielenkäytön ajattelua ja ajattelun kielentämistä. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2014: keskiössä kielentuntemus ja kirjoittaminen. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen julkaisuja 8:2015.
- Huhtanen, M. & Puukko, M. (toim.). 2016a. Saamen kielen opetus ja osaaminen. Saamen kielten oppimistulokset perusopetuksen 7.–9. vuosiluokilla 2015. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen julkaisuja. 21:2016. https://karvi.fi/app/uploads/2016/04/KARVI_2116.pdf
- Huhtanen, M. & Puukko, M. 2016b. Romanikielen asema, opetus ja osaaminen. Romanikielen oppimistulokset perusopetuksen 7.–9. vuosiluokilla 2015. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen julkaisuja 4:2016. https://karvi.fi/app/uploads/2016/03/KARVI_0416.pdf
- Huhtanen, M., Puukko, M., Rainò, P., Sivunen, N. & Vivolin-Karén, R. 2016. Viittomakielen oppimistulokset perusopetuksen 7.–9. vuosiluokilla 2015. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen julkaisuja 3:2016.
- Julin, S. & Rumpu, N. (2018). Työrauhan ja turvallisen oppimisympäristön arviointi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Karvi. Julkaisut 6:2018.
- Karvi (2018). Kansallisen koulutuksen arviointitoiminnan tuloksia koulutusjärjestelmän tilasta. Karvi. Informaatioaineistot 1:2018
- Kilpeläinen, P., Jalolahti, J. & Rökköläinen, M. 2018. Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointijärjestelmän arviointi – synteesi ammatillisen koulutuksen oppimistulosarviointien keskeisistä tuloksista 2007–2016. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen julkaisuja 7:2018. https://karvi.fi/app/uploads/2018/02/KARVI_0718.pdf
- Metsämuuronen, J. 2017. Oppia ikä kaikki – Matemaattinen osaaminen toisen asteen koulutuksen lopussa 2015. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen julkaisuja 1:2017.
- Mikkola, A., Repo, L., Vlasov, J., Paananen M. & Mattila, V. (2017). Varhaiskasvatuksen arvioinnin nykytila. Karvi. Julkaisut 22:2017.
- Siippainen, A., Repo, L., Metsämuuronen, J., Kivistö, A., Saarikallio-Torp, M., Koivisto, P. & Alasuutari, M. (2019). Viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuskokeilun arviointi. Raportti kokeilun ensimmäisestä vaiheesta. Karvi. Julkaisut 16/2019.
- Ukkola, A. & Metsämuuronen, J. (2019). Alkumittaus – Matematiikan ja äidinkielen ja kirjallisuuden osaaminen ensimmäisen luokan alussa. Karvi. Julkaisut 17:2019.
- Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. (2018). Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Karvi. Julkaisut 24:2018.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) on itsenäinen koulutuksen arviointiviranomainen.

Se toteuttaa koulutukseen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toimintaan liittyviä arviointeja varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen. Lisäksi arviointikeskus toteuttaa perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen oppimistulosten arviointeja. Keskukseen tehtävänä on myös tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä ja korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa sekä kehittää koulutuksen arviointia.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
PL 28 (Mannerheiminaukio 1 A)
00101 HELSINKI
Puhelinvaihde: 029 533 5500
Faksi: 029 533 5501

karvi.fi

20.4.2020

#KarviTukee – arviointitietoa varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sekä korkeakoulujen tueksi

#NCUStöder – utvärderingsinformation som stöder anordnare av småbarnspedagogik, undervisning och utbildning samt högskolorna

Karvi jakaa verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa arviointitietoa, hyviä käytänteitä ja muuta materiaalia, jolla pyrimme tukemaan ja kannustamaan varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä ja opettajia sekä korkeakouluja tässä poikkeuksellisessa tilanteessa. Tähän yhteenvetoon on koottu #KarviTukee -tiedotteet viikoilta 13-17.

NCU förmedlar utvärderingsinformation, god praxis och annat material genom webbplatsen och kanaler för sociala medier. Med hjälp av materialet strävar vi efter att stödja och uppmuntra anordnare och lärare inom småbarnspedagogik, undervisning och vid högskolor i det här exceptionella läget. I den här sammanfattningen ingår #NCUStöder-meddelanden som har sänts under veckorna 13–17.

Sisällys

Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteeriluonnokset arvioitu: "Uudistus on tärkeä oppilaiden yhdenvertaisuuden kannalta, mutta vielä on työtä tehtävänä"	4
Kriterieutkastens för slutbedömning av den grundläggande utbildningen har utvärderats: "Reformen är viktig för att garantera likabehandling av eleverna, men ännu måste arbete göras"	6
#KarviTukee -tiedotteet Karvin verkkosivuilla viikolla 13-17	8
Joustavaa ohjausta poikkeusoloissa – Etäohjauksessa on huomioitava sekä yksilölliset tarpeet että ryhmäohjauksen mahdollisuudet	8
Flexibel handledning i undantagsförhållanden – vid handledning på distans är det viktigt att beakta både individernas behov och möjligheterna till handledning i grupp	10
Suomessa erinomaiset lähtökohdat etäopetukseen kiitos sitoutuneiden opettajien	12
Finland har utmärkta förutsättningar för distansundervisning tack vare de engagerade lärarna	13
Karvin tuki varhaiskasvatuksen toimijoille poikkeustilanteessa	14
LIITE: Lapsen ja henkilöstön välisen vuorovaikutuksen arviointi lapsiryhmässä	16
NCU:s stöd till aktörer inom småbarnspedagogiken under undantagstillståndet	17
LIITE: Utvärdering av samspelet mellan barnen och personalen i barngruppen	19
Opiskeluhuollon merkitys korostuu poikkeustilanteessa – kotona ilmeneviin ongelmiin on vaikea pyytää apua	20
Elevhälsan viktig i undantagsförhållanden – det är svårt att be om hjälp för problem som uppstår i hemmet	22
Karvi arvioi poikkeusolojen vaikutuksia koulutuksen tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen	24
Kirjoituksia Karvin blogista:	25
Laadunhallinta ja -arviointi uudistuvan koulutuksen tukena	25
Kannustava ja vahvuuksia huomioiva palaute tärkeää sekä oppilaille että opettajille – pieni muistilista opettajien työn tueksi	27
Liite: Muistilista: Toiveita ja kokemuksia arjen ja etänä tehtävän arviointityön tueksi	28

Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteeriluonnokset arvioitu: ”Uudistus on tärkeä oppilaiden yhdenvertaisuuden kannalta, mutta vielä on työtä tehtävänä”

23.3.2020

Karvi on selvittänyt opettajien näkemyksiä perusopetuksen päättöarvioinnin uusista kriteeriluonnoksista. Opettajat kertoivat arvioinnissa olevansa tyytyväisiä uusien kriteereiden tuloon, sillä kriteereiden nähtiin yhtenäistävän päättöarviointia ja lisäävän oppilaiden yhdenvertaisuutta. Kriteerit ovat kuitenkin nykyisessä muodossaan vielä liian vaikeaselkoisia.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) arvioinnin taustalla ovat Opetushallituksen laatimat uudet kriteerit arvosanoille 5, 7 ja 9. Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit on aiemmin määritelty vain arvosanalle 8. Päättöarviointi ei ole ollut täysin yhdenvertaista, sillä samantasoista osaamista osoittavien oppilaiden perusopetuksen päättöarvosanat ovat tutkitusti vaihdelleet. Uudistuksen tavoitteena on lisätä arvioinnin yhdenvertaisuutta ja päättöarvosanojen vertailukelpoisuutta.

Uusia kriteerejä ei ole vielä julkaistu, ja niitä on tarkoitus vielä hioa ja parantaa arvioinnista saadun palautteen perusteella. Uudet kriteerit julkaistaan vuoden 2020 lopussa. Kriteerit tulevat voimaan 1.8.2021, ja niiden mukaiset päättöarvosanat annetaan keväällä 2022.

Arvioinnissa oli mukana kuuden eri oppiaineen tai -määrän (muun muassa suomen kielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan) kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9. Kriteereissä kuvataan se osaaminen, jota kyseinen arvosana edellyttää peruskoulunsa päättävältä oppilaalta. Arviointiin osallistui 232 opettajaa eri puolilta Suomea. He arvioivat oppilassuorituksia oman oppiaineensa kriteeristöllä ja lisäksi osallistuivat kyselyyn ja haastatteluihin.

Opettajat tyytyväisiä uusien kriteereiden tuloon – kriteerit kuitenkin vielä liian vaikeaselkoisia

Opettajat olivat tyytyväisiä uusien kriteereiden tuloon, sillä niiden nähtiin yhtenäistävän päättöarviointia ja lisäävän oppilaiden yhdenvertaisuutta.

Opettajien keskeinen palaute kriteereistä kuitenkin oli, että niihin tarvitaan lisää selkeyttä, konkretiaa ja ytimekkyyttä. Kussakin oppiaineessa osaa kriteereistä pidettiin onnistuneina, mutta osaa taas liian vaikeaselkoisina ja abstrakteina.

Kullekin opetuksen tavoitteelle määritelty kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 muodostavat laajan kokonaisuuden, ja kriteeristön käyttöönottamisen nähtiinkin vaativan runsaasti aikaa ja paneutumista. Opettajat nostivat toistuvasti esiin, että jos kriteerit otettaisiin käyttöön tällaisenaan, ne olisivat liian raskaita ja monimutkaisia käytettäväksi.

Opettajat pitivät myös tärkeänä, että kriteerejä voi esitellä oppilaille ja heidän huoltajilleen arvosanan antamisen perusteluna. Siihenkään ei liian vaikeaselkoisten kriteereiden nähty antavan eväitä.

Opettajat toivoivat myös, että joidenkin limittäisten tavoitteiden kriteerejä voisi yhdistää.

Arvosanaa 5 odotettu – vaativuustaso jakaa mielipiteitä

Erityisesti arvosanan 5 kriteerejä oli toivottu hartaasti, ja niitä pidettiin yleisesti ottaen varsin hyvinä. Suurin osa opettajista oli sitä mieltä, että arvosanan 5 kriteerit kuvaavat riittävästi ja konkreettisesti heikon oppilaan osaamista ja erottelevat riittävän hyvin hylätyn ja hyväksytyn suorituksen toisistaan. Opettajat pitivät hyvänä myös sitä, ettei arvosanaa 5 voi saada ilman riittävää näyttöä.

Osa opettajista piti arvosanan 5 kriteereitä vaativina. Lisäksi kriteereissä usein esiintyvä ilmaisu *oppilas tekee/osaa jotakin ohjatusti*, koettiin tulkinnanvaraisena ja siksi haasteellisena.

Opettajat tarvitsevat aikaa ja koulutusta kriteereiden käyttöönottoon

Kriteeristön selkeyttämisen lisäksi keskeistä tulee olemaan uudistuksen toimeenpanovaihe. Opettajat tarvitsevat aikaa, koulutusta sekä harjoittelu- ja keskustelumahdollisuuksia perehtyäkseen kriteereihin ja oppiakseen käyttämään niitä. Moni opettaja toivoi, että kriteereitä avattaisiin paremmin esimerkiksi mallitehtävien ja suoritusesimerkkien avulla. Kriteereiden soveltamisen tueksi tarvitaan myös ohjeistusta, joka vähentää tulkinnanvaraisuutta ja lisää näin arvioinnin yhdenvertaisuutta.

– On tärkeää, että kriteeristön toimivuutta on tarkasteltu jo nyt, eikä vasta sitten, kun uudistus on jo tullut voimaan. Uudistus on tärkeä oppilaiden yhdenvertaisuuden kannalta, mutta vielä on työtä tehtävänä kriteereiden viilaamisessa ja käyttöönotossa, kommentoivat erikoissuunnittelija **Mari Huhtanen** ja arviointisuunnittelija **Laura Lepola**

Uutinen: <https://karvi.fi/2020/03/23/perusopetuksen-paattoarvioinnin-kriteeriluonnokset-arvioitu-uudistus-on-tarkea-oppilaiden-yhdenvertaisuuden-kannalta-mutta-viela-on-tyota-tehtavana/>

Raportti: https://karvi.fi/app/uploads/2020/03/KARVI_0720.pdf

Kriterieutkasten för slutbedömning av den grundläggande utbildningen har utvärderats: "Reformen är viktig för att garantera likabehandling av eleverna, men ännu måste arbete göras"

23.3.2020

NCU har utrett lärarnas åsikter om de nya kriterieutkasten för slutbedömning av den grundläggande utbildningen. I utredningen sade lärarna sig vara nöjda över att de nya kriterierna införs, eftersom kriterierna anses förenhetliga slutbedömningen och öka likabehandlingen av eleverna. I den nuvarande formen är kriterierna dock ännu för svårtolkade.

Den utvärdering som Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) har gjort är ett svar på Utbildningsstyrelsens nya kriterier för vitsorden 5, 7 och 9. Kriterier för slutbedömning av den grundläggande utbildningen har tidigare bara angetts för vitsordet 8. Slutbedömningen har inte varit helt jämlik, eftersom man i undersökningar sett att det har förekommit variationer i slutvitsorden för den grundläggande utbildningen mellan elever som visat likvärda kunskaper. Reformen syftar till att öka likabehandlingen i utvärderingen samt att förbättra jämförbarheten mellan slutvitsorden.

De nya kriterierna har inte publicerats ännu och tanken är att ännu finslipa och förbättra dem utifrån den respons som erhållits vid utvärderingen. De nya kriterierna publiceras i slutet av 2020. Kriterierna träder i kraft 1.8.2021 och våren 2022 ges slutvitsorden enligt de nya kriterierna.

I utvärderingen ingick kriterierna för vitsorden 5, 7, 8 och 9 för sex olika läroämnen eller lärokurser (bland annat finska/svenska och litteratur samt matematik). Kriterierna beskriver de kunskaper som vitsordet i fråga förutsätter av elever som går ut grundskolan. I utvärderingen deltog sammanlagt 232 lärare runt om i Finland. De utvärderade elevernas prestationer med kriterierna för sitt eget läroämne och deltog dessutom i en enkät och intervjuer. Utvärderingen genomfördes både i finsk- och svenskspråkiga skolor.

Lärarna nöjda över att de nya kriterierna införs – kriterierna är dock ännu för svårtolkade

Lärarna var nöjda över att de nya kriterierna införs, eftersom de anses förenhetliga slutbedömningen och öka likabehandlingen av eleverna.

Lärarnas främsta respons på kriterierna var dock att de behöver göras tydligare, konkretare och mer koncisa. I varje läroämne ansågs en del av kriterierna vara bra, medan en del var för svårtolkade och abstrakta.

Kriterierna för respektive undervisningsmål för vitsorden 5, 7, 8 och 9 utgör en stor helhet och man ansåg att det kommer att ta mycket tid och insatser när kriterierna införs. Lärarna lyfte upprepade gånger fram att de är för tunga och komplicerade för att användas om de tas i bruk som sådana.

Enligt lärarna är det också viktigt att kriterierna kan presenteras för eleverna och deras vårdnadshavare när man motiverar ett vitsord. De alltför svårtolkade kriterierna ansågs inte stödja det syftet.

Lärarna önskade även att kriterierna för vissa överlappande mål kunde slås ihop.

Vitsordet 5 efterlängtat – kravnivån delar åsikterna

Framför allt för vitsordet 5 har man länge väntat på kriterier och de ansågs överlag vara mycket bra. Största delen av lärarna ansåg att kriterierna för vitsordet 5 i tillräcklig utsträckning och tillräckligt konkret beskriver en svag elevs kunskaper och att de gör tillräckligt bra åtskiljning mellan en underkänd och godkänd prestation. Lärarna ansåg det också vara bra att man inte kan få vitsordet 5 utan tillräckliga bevis.

En del av lärarna ansåg att kriterierna för vitsordet 5 är krävande. Dessutom upplevdes de frekventa uttrycken *om att eleven kan göra något med hjälp av handledning* vara tolkningsbara och därför svårhanterliga.

Lärarna behöver tid och utbildning för att ta i bruk kriterierna

Utöver tydligare kriterier är det av väsentlig betydelse hur man verkställer reformen. Lärarna behöver tid, utbildning samt praktik- och diskussionsmöjligheter för att kunna ta del av kriterierna och lära sig använda dem. Många lärare önskade att kriterierna skulle förklaras bättre till exempel med modelluppgifter och prestationsexempel. Som stöd för tillämpning av kriterierna behövs även handledning, vilket minskar på tolkningarna och därigenom ökar likabehandlingen vid utvärdering.

– Det är viktigt att man redan nu har granskat hur kriterierna fungerar och inte först efter att reformen har trätt i kraft. Reformen är viktig för att garantera likabehandling av eleverna, men ännu måste arbete göras vid finjusteringen och införandet av kriterierna, kommenterar specialplanerare **Mari Huhtanen** och utvärderingsplanerare **Laura Lepola** på NCU.

Uutinen: <https://karvi.fi/sv/2020/03/23/kriterieutkasten-for-slutbedomning-av-den-grundlaggande-utbildningen-har-utvarderats-reformen-ar-viktig-for-att-garantera-likabehandling-av-eleverna-men-annu-maste-arbete-goras/>

Raportti: https://karvi.fi/app/uploads/2020/03/KARVI_0720.pdf

#KarviTukee -tiedotteet Karvin verkkosivuilla viikolla 13-17

Joustavaa ohjausta poikkeusoloissa – Etäohjauksessa on huomioitava sekä yksilölliset tarpeet että ryhmäohjauksen mahdollisuudet

24.3.2020

Opettajat, ohjaajat, oppijat ja vanhemmat ovat monien haasteiden edessä, kun opetusta ja ohjausta toteutetaan nyt suurimmaksi osaksi etänä. Etäohjauksessa korostuu entisestään oppijoiden oma aktiivisuus hakea ohjausta opintoihin. Tällöin ne, joilla on eniten ohjauksen tarvetta, voivat jäädä liian vähälle ohjaukselle. Toisaalta jos ohjaus toteutetaan joustavasti, lapsilla ja nuorilla voi olla pienempi kynnys kysyä neuvoa ohjaajalta.

On onni onnettomuudessa, että perusopetuksessa ohjaus jatko-opintoihin samoin kuin toisen asteen yhteisvalinta ehdittiin pääosin toteuttaa ennen poikkeustilannetta. Valinta- ja pääsykokeiden toteuttamiseen sekä valmentavien ja valmistavien koulutusten hakuun poikkeusolot kuitenkin vaikuttavat. Tilanne heijastuu vääjäämättä myös uusien opintojen käynnistymiseen.

Karvin julkaisi tammikuussa 2020 [arvioinnin, jossa oli selvitetty ohjausta perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa](#). Tulosten mukaan opiskelijat olivat pääosin tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen ja kokivat saaneensa sitä riittävästi. Osa opiskelijoista olisi kaivannut enemmän tukea ja yksilöllisempää ohjausta.

Verkkovälitteisessä ohjauksessa on huomioitava sekä yksilölliset tarpeet että oppijoiden vertaistuki ja vuorovaikutus

Arviointitulosten mukaan niin perusopetuksessa, toisella asteella kuin nivelvaiheen koulutuksissakin teknologiaa ja digitalisaation mahdollisuuksia tulisi hyödyntää systemaattisemmin ohjauspalvelujen saatavuuden parantamisessa.

Nyt poikkeustilanteessa hyödyntämistä joudutaan pakonkin edessä lisäämään. Keskeistä on löytää ratkaisuja, jotka mahdollistavat yksilöllisistä tarpeista lähtevän ohjauksen, mutta samalla huomioivat vertaistuen ja vuorovaikutuksen roolin osana verkkovälitteistä ohjausta.

Osa oppijoista voi jäädä ilman riittävää ohjausta – toteutukseen tarvitaan joustavuutta

Arviointitulosten mukaan opinto-ohjaajan kanssa käytyjen keskustelujen määrällä oli positiivinen yhteys siihen, miten opiskelijat kokivat urasuunnittelutaitojensa kehittyneen peruskoulussa: mitä useammin opinto-ohjaajan kanssa oli käyty kahdenkeskisiä keskusteluja, sitä paremmaksi itsetunnon sekä tiedonhankinta- ja päätöksentekotaitojen kehittyminen koettiin. Toisaalta ne, joilla olisi eniten ohjauksen tarvetta, eivät välttämättä hakeudu ohjaukseen.

Poikkeustilanteen aikana toteutettavassa etäohjauksessa korostuu entisestään oppijoiden oma aktiivisuus hakea ohjausta. Tällöin ne, joilla on eniten ohjauksen tarvetta, voivat jäädä liian vähälle ohjaukselle. Tämä on tärkeää huomioida ohjausta järjestettäessä ja siitä tiedotettaessa. Toisaalta, jos etäohjauksen saatavuuteen kiinnitetään riittävästi huomiota ja ohjaus toteutetaan joustavasti lasten ja nuorten suosimien välineiden kautta, heillä voi olla pienempi kynnys kysyä neuvoa ohjaajalta.

Etänä toteutettavien ohjaus- ja tukipalvelujen kehittämisen kannalta meneillään oleva poikkeustilanne varmasti saa aikaan sen, että palveluja kehitetään entistä paremmiksi saatujen kokemusten perusteella.

Ohjauksen ja opiskeluhuollon palveluihin on tärkeä kiinnittää huomiota myös poikkeustilanteen aikana

Arvioinnissa havaittiin, että opiskelijat, jotka olivat peruskouluajana joutuneet toistuvasti kiusaamisen kohteeksi tai joilla oli kokemuksia oppimiseen liittyvistä vaikeuksista, kokivat ohjauksen saatavuuden ja saavutettavuuden sekä tarvestaavuuden peruskouluajana muita heikommaksi. Nämä kokemukset varjostivat myös uusien opintojen käynnistymistä peruskoulun jälkeen.

Poikkeusoloissa, joissa opetus tapahtuu vaihtoehtoisilla tavoilla, niiden oppilaiden tilanne on haasteellinen, jotka tarvitsevat tavanomaista enemmän tukea. Opintojen ohjauksen ja opiskeluhuollon saatavuuteen on tärkeä kiinnittää huomiota myös poikkeustilanteen aikana, vaikka toteutuksen tapoja joudutaankin miettimään uudelleen, ja esimerkiksi oppilashuoltoa tulee järjestää vain siinä laajuudessa kuin se on mahdollista.

Erityisen tärkeää on huolehtia siitä, että sosiaalista yhteenkuuluvuutta vaalitaan, vaikka fyysistä kohtaamista vältetään. Kun oppilaat ja opiskelijat tuntevat kuuluvansa porukkaan, niin poikkeustilanteeseen liittyvien asioiden ja kokemusten käsittely on helpompaa.

Koko koulu ohjaa tai kaikki ohjaavat -periaate korostuu entisestään poikkeusolojen aikana. Tässä periaatteessa keskeistä on entistä tiiviimpi yhteistyö ja yhteinen vastuu lasten ja nuorten tukemisessa. Kaikilla aikuisilla on tärkeä rooli tukea ja kannustaa lapsia ja nuoria tilanteessa, jossa normaali arki muuttui hyvin nopeasti.

Poikkeusolot lisäävät eriarvoisuutta – jälkityötä tarvitaan

Kotoa saadulla tuella on tärkeä merkitys lasten ja nuorten koulutyöhön ja opiskeluun. Karvin arvioinnissa toteutetun opiskelijakyselyn mukaan valtaosa opiskelijoista koki saaneensa kotoaan tukea peruskoulun jälkeisten jatko-opintojen suunnitteluun ja valintojen tekemiseen, mutta osalta tämä tuki puuttui.

Kodeissa ja perheissä arki on nyt täysin erilaista aikaisempaan verrattuna ja joissakin perheissä tilanteet voivat kärjistyä huonommiksi. Opiskeluhoollolla ja opintojen ohjauksella on merkittävä rooli oppilaiden, opiskelijoiden ja kotien tukemisessa.

Poikkeusolot menevät aikanaan ohi, mutta jälkivaikutukset voivat kouluissa ja oppilaitoksissa näkyä pitkäänkin. Osalla oppilaista ja opiskelijoista tilanteen normalisoituminen ja palautuminen poikkeustilannetta edeltävälle tasolle vaatii pidemmän ajan. Siksi on tärkeää, että moniammatillisena ja monialaisena yhteistyönä varaudutaan myös poikkeusolojen jälkihoitoon ja oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseen.

<https://karvi.fi/2020/04/03/joustavaa-ohjausta-poikkeusoloissa-etaohjauksessa-on-huomioitava-seka-yksilolliset-tarpeet-etta-ryhmaohjauksen-mahdollisuudet/>

Flexibel handledning i undantagsförhållanden – vid handledning på distans är det viktigt att beakta både individernas behov och möjligheterna till handledning i grupp

24.3.2020

Lärare, handledare, elever, studerande och föräldrar möter nu många utmaningar, när undervisningen och handledningen till största delen sker på distans. Vid handledning på distans får elevernas och de studerandes egen aktivitet i att be om hjälp i sina studier en ännu viktigare roll än vanligt. I en sådan situation kan det hända att de som behöver mest handledning inte får all den handledning de behöver. Å andra sidan kan barn och unga känna att tröskeln för att be läraren om hjälp är lägre, om handledningen sker flexibelt.

Det är tur i oturen att handledningen för fortsatta studier efter grundskolan och den gemensamma ansökan till andra stadiet i huvudsak hann slutföras före undantagstillståndet. Undantagsförhållandena påverkar dock genomförandet av urvals- och inträdesprov samt ansökningarna till handledande och förberedande utbildningar. Situationen kommer också oundvikligen att påverka starten på de nya studierna.

NCU publicerade i januari 2020 [en utvärdering gällande handledningen i övergångsskedet mellan grundskolan och andra stadiet](#). Enligt resultaten var de studerande i huvudsak nöjda med den handledning de fått och upplevde att de fått tillräckligt med handledning. En del av de studerande skulle ha önskat sig mera stöd och individuell handledning.

I handledning via nätet är det viktigt att beakta såväl individuella behov som kamratstöd och kommunikationen mellan eleverna eller de studerande

Enligt resultaten av utvärderingen borde man såväl i grundskolan som på andra stadiet och i utbildningar i övergångsskedena utnyttja teknologi och digitaliseringens möjligheter mer systematiskt för att förbättra tillgången till handledningstjänster.

Nu när det råder undantagstillstånd tvingas man utnyttja digitaliseringens möjligheter. Det centrala är att hitta lösningar som möjliggör handledning utgående från individuella behov, men som samtidigt beaktar kamratstödet och kommunikationens roll i handledningen över nätet.

En del kanske inte får tillräckligt med handledning – flexibilitet krävs

Enligt resultaten av utvärderingen hade antalet samtal med studiehandledaren också en positiv koppling till hur de studerande upplevde att deras karriärplaneringsfärdigheter hade utvecklats i grundskolan: ju fler samtal med studiehandledaren på du eller man hand, desto bättre upplevdes utvecklingen av självkännedom samt färdigheterna att skaffa information och fatta beslut. Å andra sidan kan det hända att de som skulle behöva mest handledning inte alltid söker sig till handledning.

Vid handledning på distans under undantagstillståndet får elevernas eller de studerandes egen aktivitet i att be om handledning en ännu viktigare roll än vanligt. I en sådan situation kan det hända att de som behöver mest handledning inte får all den handledning de behöver. Det

är viktigt att beakta detta när man ordnar och informerar om handledningen. Å andra sidan kan barn och unga känna att tröskeln för att be läraren om hjälp är lägre, om man fäster tillräckligt med uppmärksamhet vid tillgången till distanshandledning och handledningen sker flexibelt med hjälp av sådana verktyg som barnen och de unga gärna använder.

När det gäller utvecklingen av handlednings- och stödtjänster på distans kommer det rådande undantagstillståndet säkert att leda till att tjänsterna görs ännu bättre utifrån de erfarenheter man nu får.

Det är viktigt att säkerställa tillgången till handledning och elevvårdstjänster även under undantagstillståndet

I utvärderingen framgick att de studerande som under grundskoletiden blivit utsatta för upprepade mobbning eller som hade erfarenheter av inlärningssvårigheter upplevde jämfört med de andra studerandena att handledningen fungerat svagare under grundskoletiden, både när det gällde tillgång och tillgänglighet och hur väl handledningen svarar mot behoven. Dessa upplevelser påverkade de studerande också när de inledde fortsatta studier efter grundskolan.

I undantagsförhållanden, där undervisningen sker på alternativa sätt, blir situationen utmanande för de elever som behöver mer stöd än andra. Det är viktigt att också under undantagstillståndet beakta tillgången till elevvård och studiehandledning, även om dessa tjänster måste ordnas på andra sätt än tidigare. Till exempel ska man ordna handledning endast i den omfattning det är möjligt.

Det är särskilt viktigt att värna om den sociala samhörigheten, även om man undviker fysiska möten. När eleverna eller de studerande känner att de tillhör en grupp, är det lättare att hantera de händelser och upplevelser som undantagstillståndet för med sig.

Principen om att hela skolan handleder eller alla handleder lyfts fram ännu mer nu när det råder undantagstillstånd. Det centrala i denna princip är ett tätare samarbete och gemensamt ansvar för handledningen av barnen och de unga. Alla vuxna har en viktig roll i att stödja och uppmuntra barnen och de unga i en situation där den normala vardagen förändrats mycket snabbt.

Undantagsförhållandena ökar ojämlikheten – efterarbete behövs

Stödet hemifrån har stor betydelse för barns och ungas skolarbete och studier. Enligt den enkät bland studerande som gjordes som en del av NCU:S utvärdering upplevde majoriteten att de fått stöd hemifrån i valet och planeringen av fortsatta studier efter grundskolan, men en del saknade detta stöd.

I hemmen och familjerna är vardagen nu helt annorlunda än tidigare, och i vissa familjer kan situationen tillspetsas till det sämre. Elevvården och studiehandledningen har en viktig roll i stödjandet av eleverna, de studerande och hemmen.

Undantagstillståndet går över, men dess effekter på skolorna och läroanstalterna kan vara synliga länge efteråt. För en del elever och studerande kan det ta längre tid innan läget normaliseras och man kan komma tillbaka till den nivå man var på före undantagstillståndet. Därför är det viktigt att man samarbetar över yrkes- och sektorsgränserna för att hantera situationen och stödja elevernas och de studerandes välbefinnande även efter undantagstillståndet.

<https://karvi.fi/sv/2020/04/03/flexibel-handledning-i-undantagsforhallanden-vid-handledning-pa-distans-ar-det-viktigt-att-beakta-bade-individernas-behov-och-mojligheterna-till-handledning-i-grupp/>

Suomessa erinomaiset lähtökohdat etäopetukseen kiitos sitoutuneiden opettajien

25.3.2020

OPS-arvioinnin tulosten mukaan suomalaiset opettajat tekevät työtä sitoutuneesti, suurella sydämellä ja oppijoiden parhaaksi. Tämä on erinomainen lähtökohta poikkeusoloissa työskentelyyn.

Opettajat ovat nähneet paljon vaivaa luodakseen ja käyttääkseen kouluissa monipuolisia oppimisympäristöjä. Voidaan kuitenkin ajatella, että vasta tämä poikkeustilanne on hyvässä ja pahassa voimakkaammin pakottanut opettajia ottamaan haltuun uusia järjestelmiä ja yhteydenpitotapoja. Nopea siirtyminen täyteen etäopetukseen poikkeusolosuhteissa on sysännyt liikkeelle erilaisten digitaalisten oppimisen mahdollisuuksien hyödyntämisen.

Näin mittava etäopetukseen siirtyminen on ollut uusi asia niin opettajille, oppilaille kuin lastensa koulunkäyntiä kotona tukeville huoltajille, eli meillä kaikilla on paljon harjoiteltavaa.

OPS-arviointi vieraili vuosina 2018–2019 esiopetusyksiköissä ja kouluissa. Vierailuilla kysyimme aina, mistä rehtorit ja opettajat olivat omassa työyhteisössään ylpeitä. Heidän vastauksensa tiivistävät koko suomalaisen koulutusjärjestelmän parhaita puolia:

Olen ylpeä opettajista! He ovat sensitiivisiä ja monipuolisia ja pärjänneet erinomaisesti todella haastavan ryhmän kanssa. He ovat periksiantamattomia ja tekevät työtään isolla sydämellä. Lisäksi he ovat todella sinnikkäitä ja jaksaneet keksiä uusia keinoja lasten kanssa. Yhteistyö vanhempien kanssa on myös sujunut erinomaisesti. (esiopetusyksikön johtaja)

Parasta koulussamme on opettajien oppilastuntemus. Täällä puhalletaan yhteen hiileen ja täällä on kollegiaalista tukea. Lapset ovat yhteisiä, eikä täällä ole puhetta ”sun oppilaista”. Hienoa on myös oppilaiden luottamus kaikkia aikuisia kohtaan. Oppilaat tulevat juttelemaan ja kertomaan asioista aktiivisesti. Opettajissa parasta on sitoutuminen, sinniminen, tsemppaaminen ja halu toteuttaa toiminta parhaalla mahdollisella tavalla vaikeuksista huolimatta. (alakoulun opettajien pohdintaa)

Koulussamme ei ole muutosvastarintaa. Pohdimme toiminnan suuria linjoja aina suhteessa oman koulun tilanteeseen. Haasteet osataan asettaa sopivaan kontekstiin, joten toimimme jalat aina tukevasti maassa. Haastavissa tilanteissa opettajat auttavat toisiaan. Olemme ratkaisukeskeisiä emmekä etsi syyllisiä. Yritämme nähdä aina asioiden positiiviset puolet. (yläkoulun opettajien pohdintaa)

<https://karvi.fi/2020/04/02/suomessa-erinomaiset-lahtokohdat-etaopetukseen-kiitos-sitoutuneiden-opettajien/>

Finland har utmärkta förutsättningar för distansundervisning tack vare de engagerade lärarna

25.3.2020

Enligt resultaten av den LP-utvärdering som NCU genomfört arbetar de finländska lärarna engagerat, med stort hjärta och för elevernas bästa. Detta ger oss utmärkta förutsättningar för arbete i undantagsförhållanden.

Lärarna har arbetat hårt för att skapa och använda mångsidiga lärmiljöer i skolorna. Man kan samtidigt se att det är först i och med detta undantagstillstånd som lärarna – på gott och ont – har blivit tvungna att lära sig använda nya system och sätt att hålla kontakt. I och med den snabba övergången till distansundervisning på grund av undantagstillståndet har man snabbt kommit igång med användningen av olika digitala möjligheter för inläringen.

En så här omfattande övergång till distansundervisning är något nytt för såväl lärarna och eleverna som de vårdnadshavare som stöder sina barns skolgång hemma. Vi har alltså alla mycket att träna på.

Vi måste lita på våra lärare och deras förmåga att ordna undervisning i undantagsförhållanden.

LP-utvärderingen besökte förskolorna och skolorna åren 2018–2019. Vid besöken frågade vi alltid vad rektorerna och lärarna var stolta över i sina arbetsgemenskaper. Deras svar sammanfattar hela det finländska skolsystemets goda sidor:

Jag är stolt över lärarna! De är sensitiva och mångsidiga och har klarat sig utmärkt med en mycket utmanande grupp. De ger inte upp och gör sitt jobb med stort hjärta. Dessutom är de väldigt uthålliga och har orkat hitta på nya metoder med barnen. Samarbetet med föräldrarna har också fungerat utmärkt. (föreståndare för en förskola)

Det bästa med vår skola är att lärarna känner eleverna. Här drar vi alla åt samma håll och här finns kollegialt stöd. Barnen är allas, och vi talar inte om "din elev". Elevernas förtroende för alla vuxna känns också bra. Eleverna kommer aktivt till oss för att diskutera och berätta saker. Det bästa med våra lärare är deras engagemang, uthållighet, strävan och vilja att förverkliga verksamheten på bästa möjliga sätt trots svårigheter. (kommentarer från lågstadielärare)

I vår skola finns inget motstånd mot förändringar. Vi funderar alltid över de stora linjerna i verksamheten i förhållande till vår egen skolas situation. Utmaningar ses som en del av en lämplig kontext, så att vi alltid kan hålla fötterna stadigt på jorden. Lärarna hjälper varandra i utmanande situationer. Vi är lösningsfokuserade och letar inte efter en skyldig. Vi försöker alltid se de positiva sidorna. (kommentarer från högstadielärare)

<https://karvi.fi/sv/2020/04/02/finland-har-utmarkta-forutsattningar-for-distansundervisning-tack-vare-de-engagerade-lararna/>

Karvin tuki varhaiskasvatuksen toimijoille poikkeustilanteessa

31.3.2020

Koronaviruksesta johtuva poikkeustila on vaikuttanut merkittäväällä tavalla suomalaisen varhaiskasvatukseen. Pedagogisen perustehtävänsä lisäksi varhaiskasvatuksen työvoimapolitiikkaan ja lastensuojeluun liittyvät yhteiskunnalliset tehtävät korostuvat epidemian ehkäisemisen näkökulmasta nyt eri tavoin. Valtioneuvoston linjausten mukaan varhaiskasvatusta tulee edelleen järjestää niille lapsille ja perheille, joiden lastenhoitoa ei ole voitu järjestää muulla tavoin. Suositus on, että ne vanhemmat, jotka pystyvät hoitamaan lapsensa kotona näin toimisivat. Vaikka suuri osa lapsista on jäänyt pois varhaiskasvatuksesta, niin kaikissa perheissä tämä ei kuitenkaan ole mahdollista. Äkillisesti muuttunut tilanne haastaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä, joka kenties itsekin kokee pelkoa oman ja läheistensä terveyden puolesta.

Varhaiskasvatuksen vahvuuksiin tukeutuminen poikkeustilanteessa

Karvin varhaiskasvatuksen toteuttamista ja laatua päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa tarkastelleen [Varhaiskasvatuksen laatu arjessa 2019](#) -arvioinnin mukaan suomalaisen varhaiskasvatuksen vahvuuksia ovat muun muassa lapsiryhmissä vallitseva myönteinen ja turvallinen ilmapiiri. Arviointiin vastanneesta henkilöstöstä valtaosa oli sitä mieltä, että sekä lapsilla ja aikuisilla on turvallinen olo päiväkodissa ja lapsiryhmissä vallitsee vahva yhteenkuuluvuuden tunne. Arviointiin vastanneiden varhaiskasvatusyksiköiden johtajien mukaan varhaiskasvatuksen vahvuutena voidaan lisäksi pitää henkilöstön ammattitaitoa ja osaamista sekä heidän sitoutuneisuuttaan ja sensitiivisyyttään. Poikkeustilanteessa nämä varhaiskasvatuksen vahvuudet korostuvat lasten ja heidän perheidensä näkökulmasta nyt entisestään. Tutussa ja turvallisessa päiväkotiryhmässä vietetty päivä voi olla tarjota lapselle korvaamattoman hengähdystauon, jos perheen arjessa on kuormittavia haasteita.

Sensitiivisyys on läsnäoloa ja lapsen kohtaamista

Henkilöstön sensitiivinen kyky kohdata jokainen lapsi korostuu, kun vallitsevat poikkeusolot vaarantavat lasten turvallisuudentunteen säilyttämisen. Sensitiivisyys merkitsee aikuisen kykyä huomata ja tiedostaa yksittäisten lasten sosiaalisia, emotionaalisia ja fyysisiä perustarpeita ja ymmärtää lapsen kokemusmaailmaa. Sensitiivisyys on myös kykyä nähdä erilaisten vuorovaikutuksellisten tilanteiden pedagoginen arvo ja merkitys. (Sensitiivisyydestä ja vuorovaikutuksesta voit lukea lisää: [Varhaiskasvatuksen arvioinnin perusteet ja suositukset 2018](#))

Käytännössä tällä tarkoitetaan sitä, ettei perinteisestä viikkorytmistä tai ennakkosuunnitelmista kiinni pitäminen ole välttämättä varhaiskasvatuksen henkilöstön työssä tärkeintä juuri nyt. Tärkeämpää on keskittyä kiireettömään vuorovaikutukseen lasten kanssa. Vietetään rauhallista aikaa yhdessä ja jutellaan, leikitään sekä rauhoitutaan kuulemaan lasten ajatuksia mistä tahansa: omasta arjesta, leikeistä tai vallitsevasta tilanteesta. Erityisen tärkeää on, että henkilöstö on tietoisesti ja jatkuvasti läsnä lapsille päivän eri tilanteissa ja herkistyy myös lasten sanattomille viesteille. Tällä tavoin henkilöstö huomaa, mitkä kokemukset ovat lapsille merkityksellisiä tai mitkä asiat lasta mietityttävät.

Vuorovaikutuksen kehittäminen itsearvioinnin kautta

Karvi haluaa tukea varhaiskasvatuksen toimijoita näinä haastavina aikoina. Vaikka systemaattisen arvioinnin toteuttaminen poikkeusolojen myllertämässä arjessa ei nyt ole relevanttia, voidaan arviointia käyttää myös oman toiminnan tarkasteluun ja siten esimerkiksi

sensitiivisen kohtaamisen ja vuorovaikutuksen vahvistamiseen. Karvin laatimissa varhaiskasvatuksen laatuindikaattoreissa henkilöstön ja lasten välinen vuorovaikutus on nostettu yhdeksi keskeisimmäksi prosessilaadun tekijäksi. Mutta miten lapsiryhmissä voidaan arvioida vuorovaikutuksen toteutumista?

Olemme poimineet oheiseen liitteeseen muutamia esimerkkejä henkilöstön ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen liittyvistä arviointikriteereistä, jotka on suunnattu lapsiryhmissä työskentelevälle pedagogiselle henkilöstölle. Arviointikriteerit liittyvät prosessitekijöiden ensimmäiseen laatuindikaattoriin – *”Vuorovaikutus on myönteistä, välittävää, kannustavaa ja hellää. Henkilöstö sitoutuu lapseen ja lapsiryhmään.”* Karvi tekee tällä hetkellä yhteistyötä suomalaisten kasvatustieteen tutkijoiden ja varhaiskasvatuksen asiantuntijoiden kanssa laatuindikaattorien konkretisoimisessa arviointikriteerien muotoon. Arviointikriteerien pohjalta muodostetaan arviointityökaluja varhaiskasvatuksen henkilöstön itsearvioinnin tueksi.

Laatuindikaattorin pohjalta muokattujen arviointikriteerien lisäksi olemme valinneet kaksi henkilöstölle suunnattua itsearviointikysymystä, joiden tarkoituksena on herättää pedagogista keskustelua ja auttaa refleктоimaan vuorovaikutusta ja siihen liittyvää toimintaa omassa ryhmässä. Itsearvioinnin kautta on mahdollista nostaa esiin oman työn vahvuuksia ja kehittämisen kohteita.

Itsearviointikysymykset ja kriteerit on tarkoitettu oman työn arvioinnin ja kehittämisen tueksi. Näinä haasteellisina aikoina niistä on hyötyä erityisesti sensitiivisen vuorovaikutuksen tarkastelussa. Karvin varhaiskasvatuksen asiantuntijat haluavat välittää vilpittömät terveisensä kaikille varhaiskasvatuksen parissa työskenteleville. Yhdessä selviämme näistä haastavista ajoista entistä vahvempina.

<https://karvi.fi/2020/03/31/karvin-tuki-varhaiskasvatuksen-toimijoille-poikkeustilanteessa/>

LIITE: Lapsen ja henkilöstön välisen vuorovaikutuksen arviointi lapsiryhmässä

Tarkastelkaa kulunutta alkuvuotta erityisesti vuorovaikutuksen näkökulmasta alla olevien väittä-mien ohjaamina.

Arvioikaa väittämiä ja niiden toteutumista lapsiryhmässänne asteikolla erittäin huonosti – huonosti – kohtalaisesti – hyvin – erittäin hyvin
Kuinka väittämissä esitetyt asiat toteutuvat teillä?

- Puhumme lapsille lämpimällä äänensävyllä ja kohteliaasti kaikissa tilanteissa.
- Kohtaamme lapsia tulemalla fyysisesti lasten tasolle ja olemalla heidän saavutettavissaan.
- Vastaamme lasten läheisyysentarpeeseen myönteisesti. (Esimerkiksi siten, että lapset pääsevät syliin niin halutessaan.)
- Kiinnitämme huomiota lapsille merkityksellisiin kokemuksiin ja osoitamme kiinnostusta niitä kohtaan.
- Kun olemme lasten kanssa, olemme keskittyneitä ja sitoutuneita toimintaan.
- Varmistamme päivittäin, että ryhmämme kaikille lapsille osoitetaan lämpöä ja hyväksyntää.
- Annamme toisillemme rauhan keskittyä toimintaan lasten kanssa.

Voitte syventää ymmärrystänne vuorovaikutuksesta seuraavien itsearviointikysymysten johdatte-lemina. Keskustelkaa ja reflektoidkaa yhdessä:

- Millä keinoilla yritämme saavuttaa ryhmämme lasten kokemuksia ja tunnemaailmoja? Miten vastaamme niihin?
- Miten huomioimme lasten vaihtelevat tunnetilat arjen tilanteissa? Millaisissa tilanteissa vuorovaikutuksen myönteisyys on erityisen tärkeää meidän ryhmässämme?

Kirjatkaa ylös ryhmänne vahvuudet lasten ja henkilöstön väliseen vuorovaikutukseen liittyen sekä väittämien että itsearviointikysymysten pohjalta. Kirjatkaa seuraavaksi ylös ne vuorovaikutuksen osatekijät, joita teidän tulisi vielä kehittää.

- Millaisiin kehittämistoimiin aiotte ryhtyä?
- Millaisen aikataulun asetatte kehittämiselle?
- Miten seuraatte kehittämistoimien vaikuttavuutta eli kuinka todennatte sen, mikä toiminnassanne on muuttunut?

https://karvi.fi/app/uploads/2020/03/Karvi-tukee_Vuorovaikutuksen-arviointi-lapsiryhm%C3%A4ss%C3%A4.pdf

NCU:s stöd till aktörer inom småbarnspedagogiken under undantagstillståndet

31.3.2020

Det undantagstillstånd som råder på grund av coronaviruset har påverkat den finländska småbarnspedagogiken i betydande grad. Utöver den grundläggande pedagogiska uppgiften framhävs småbarnspedagogikens samhälleliga uppgifter inom arbetskraftspolitiken och barnskyddet nu på olika sätt med tanke på bekämpningen av epidemin. Enligt Statsrådets riktlinjer ska småbarnspedagogik fortfarande ordnas för de barn och familjer för vilka vård inte kan ordnas på annat sätt. Rekommendationen är att de föräldrar som har möjlighet att ta hand om sina barn hemma gör det. Även om en stor andel av barnen stannat hemma från småbarnspedagogiken, är detta inte möjligt i alla familjer. Den hastigt förändrade situationen är utmanande för småbarnspedagogikens personal, som kanske också själva är oroliga för sin egen och sina närståendes hälsa.

Småbarnspedagogikens styrkor är ett stöd under undantagstillståndet

Enligt NCU:s utvärdering [Småbarnspedagogikens kvalitet i vardagen 2019](#), som gällde genomförandet av och kvaliteten på småbarnspedagogiken på daghem och inom familjedagvård, hör bland annat den positiva och trygga atmosfär som råder i barngrupperna till småbarnspedagogikens styrkor. De flesta av de anställda som besvarade frågorna i utvärderingen ansåg att både barn och vuxna känner sig trygga på daghemmet och att barngrupperna präglas av en känsla av samhörighet. Enligt de föreståndare för småbarnspedagogikenheter som besvarade utvärderingen kan även personalens kompetens och kunnande samt deras engagemang och sensitivitet ses som några av småbarnspedagogikens styrkor. Under undantagstillståndet blir dessa styrkor hos småbarnspedagogiken ännu viktigare än tidigare ur barnens och deras familjers perspektiv. En dag i den bekanta och trygga daghemsgruppen kan erbjuda barnet en oersättlig andningspaus, om familjen upplever utmaningar i sin vardag.

Sensitivitet är närvaro och bemötande av barnet

Personalens sensitiva förmåga att bemöta varje barn framhävs, när det rådande undantagstillståndet äventyrar barnens känsla av trygghet. Med sensitivitet avses den vuxnas förmåga att observera och bli medveten om barnens sociala, emotionella och fysiska grundbehov och att förstå barnens upplevelsevärld. Till sensitiviteten hör även förmågan att se det pedagogiska värdet i olika samspelssituationer och situationernas betydelse. (Mer information om sensitivitet och samspel finns i: [Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet 2018](#))

I praktiken innebär detta att det viktigaste i personalens arbete just nu inte nödvändigtvis är att hålla fast vid den traditionella veckorytmen eller uppgjorda planer. Det är viktigare att fokusera på ett stressfritt samspel med barnen. Man tillbringar lugna stunder tillsammans och pratar, leker samt lugnar sig för att lyssna på barnens tankar om vad som helst, till exempel den egna vardagen, lekar eller den rådande situationen. Det är särskilt viktigt att personalen medvetet och kontinuerligt finns där för barnen i olika situationer i vardagen, och även är uppmärksamma på vad barnen uttrycker utan ord. På detta sätt märker personalen vilka upplevelser som är betydelsefulla för barnen eller vad barnen funderar på.

Utveckling av samspelet genom självbedömning

NCU vill stödja aktörer inom småbarnspedagogiken i dessa utmanande tider. Även om systematiska utvärderingar inte är relevanta nu i undantagsvardagen, kan man använda utvärderingar även för att observera det egna arbetet och på så sätt exempelvis stärka sensitiviteten i bemötandet och samspelet. I de kvalitetsindikatorer för småbarnspedagogiken som utarbetats av NCU lyfts samspelet mellan personalen och barnen fram som en av de mest centrala faktorerna för processens kvalitet. Men hur kan man utvärdera samspelet i barngruppen?

I den bifogade bilagan har vi samlat några exempel på bedömningskriterier för samspelet mellan personalen och barnen, som riktar sig till pedagogisk personal som arbetar med barngrupper. Bedömningskriterierna anknyter till den första kvalitetsindikatorn för processfaktorerna – *”Samspelet är positivt, hänsynstagande, uppmuntrande och varmt. Personalen är engagerad i barnen och barngruppen.”* NCU samarbetar för närvarande med finländska forskare inom pedagogik och med experter på småbarnspedagogik för att konkretisera kvalitetsindikatorerna i form av bedömningskriterier. Utifrån bedömningskriterierna utarbetas bedömningsverktyg som stöd för småbarnspedagogikpersonalens självbedömningar.

Utöver de bedömningskriterier som utarbetats utifrån kvalitetsindikatorerna har vi valt två självbedömningsfrågor för personalen, vars syfte är att väcka pedagogisk diskussion och hjälpa till att reflektera över samspel och relaterad verksamhet i den egna gruppen. Genom självbedömning kan man lyfta fram styrkor och utvecklingsområden i det egna arbetet.

Självbedömningsfrågorna och kriterierna är avsedda för utvärdering och utveckling av det egna arbetet. I dessa utmanande tider kan man ha nytta av dem särskilt i observationen av sensitivt samspel. NCU:s experter på småbarnspedagogik skickar sina bästa hälsningar till alla som arbetar inom småbarnspedagogiken. Tillsammans kan vi klara oss igenom dessa svåra tider och komma ut ännu starkare på andra sidan.

Här kan du ladda ner bedömningskriterier och självbedömningsfrågor för utvärdering av samspelet: [Utvärdering av samspelet i barngruppen](#).

Anvisningar och stöd för hanteringen av situationen med coronaviruset inom småbarnspedagogiken finns också på Utbildningsstyrelsens [länk](#) och på undervisnings- och kulturministeriets [länk](#) sida med vanliga frågor.

<https://karvi.fi/sv/2020/03/31/ncus-stod-till-aktorer-inom-smabarnspedagogiken-under-undantagstillstandet/>

LIITE: Utvärdering av samspelet mellan barnen och personalen i barngruppen

Tänk på hur samspelet fungerat hos er i början av detta år och utvärdera samspelet med hjälp av nedanstående påståenden.

Bedöm hur väl påståendena har förverkligats i er barngrupp på skalan
mycket dåligt – dåligt – ganska väl – väl – mycket väl

Hur förverkligas det som nämns i följande påståenden hos er?

- Vi talar med barnen med ett varmt och artigt tonfall i alla situationer.
- Vi bemöter barnen genom att fysiskt komma ner på barnens nivå och vara tillgängliga för dem.
- Vi svarar positivt på barnens behov av närhet. (Exempelvis så att barnen får komma i famnen när de vill.)
- Vi uppmärksammar upplevelser som är betydelsefulla för barnen och visar intresse för dem.
- När vi är med barnen fokuserar vi på aktiviteterna och är engagerade.
- Vi säkerställer varje dag att varje barn i gruppen får uppleva värme och acceptans.
- Vi ger varandra ro att fokusera på aktiviteterna med barnen.

Ni kan fördjupa bilden av samspelet med hjälp av följande självbedömningsfrågor. Diskutera och reflektera tillsammans:

- På vilka sätt försöker vi nå fram till barnens upplevelser och känslovärldar? Hur svarar vi på dem?
- Hur beaktar vi barnens varierande känslor i vardagen? I hurdana situationer är positivt samspel särskilt viktigt i vår grupp?

Skriv upp gruppens styrkor i fråga om samspelet mellan barnen och personalen utifrån både påståendena och självbedömningsfrågorna. Skriv sedan ner de delfaktorer inom samspelet som ni ännu behöver utveckla.

- Vilka utvecklingsåtgärder tänker ni vidta?
- Vilken tidtabell ställer ni upp för utvecklingen?
- Hur följer ni upp effekterna av utvecklingen, det vill säga hur ser ni vad som har förändrats i er verksamhet?
-

<https://karvi.fi/app/uploads/2020/04/Utv%C3%A4rdering-av-samspelet-mellan-barnen-och-personalen-i-barngruppen.pdf>

Opiskeluhuollon merkitys korostuu poikkeustilanteessa – kotona ilmeneviin ongelmiin on vaikea pyytää apua

6.4.2020

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain tarkoituksena on turvata varhainen tuki sitä tarvitseville sekä ehkäistä ongelmien syntyminen. Poikkeusoloissa lisähaasteena on se, että osa palveluista voidaan toteuttaa etänä.

Opiskeluhuoltoa tulisi toteuttaa ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä, koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Se auttaa luomaan oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta, osallisuutta sekä kouluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä edistävää toimintakulttuuria.

Karvi toteutti vuosina 2016–2017 arvioinnin oppilas- ja opiskeluhuoltolain toimeenpanosta ja sen mukanaan tuomista muutoksista. Opiskeluhuollon tilaa tarkasteltiin sekä opiskeluhoitoryhmien että oppilaiden ja opiskelijoiden vastausten kautta.

Avun pyytäminen kotona oleviin ongelmiin koetaan vaikeaksi – tarvitaan lisää sähköisiä palveluita

Arviointitulosten mukaan koulujen ja oppilaitosten henkilöstö tunnistaa oppilaiden ja opiskelijoiden tuen tarpeen pääosin hyvin ja oppilaiden ja opiskelijoiden itse ilmaisemiin huoliin reagoidaan hyvin kaikilla kouluasteilla. Puolet kyselyyn vastanneista sekä perusopetuksen oppilaista että lukiolaisista oli sitä mieltä, että heidän koulussaan tai oppilaitoksessaan oppilaiden ja opiskelijoiden huoliin reagoidaan joko hyvin tai erittäin hyvin. Puolet vastaajista myös koki, että oppilaat ja opiskelijat saavat tukea mahdollisimman pian, kun huoli on ilmaantunut.

Yli puolet vastanneista koki avun pyytämisen erilaisiin huoliin joko helpoksi tai erittäin helpoksi. Vaikeimmaksi koettiin avun pyytäminen kotona ilmeneviin ongelmiin. Lähes neljännes vastanneista peruskoululaisista ja kolmannes lukiolaisista koki, että kotona oleviin ongelmiin on joko vaikea tai erittäin vaikea pyytää apua.

Poikkeusoloissa, joissa oppilaat ja opiskelijat viettävät suuren osan ajastaan kotioiloissa, on erityisen tärkeää, että kynnyks huolen ilmaisemiseen myös kotona olevista ongelmista pidetään mahdollisimman matalana. Yksi keino tähän on luoda nuorille helposti lähestyttäviä yhteydenottokeinoja.

Nyt poikkeustilanteessa erityisesti sähköisten palveluiden merkitys korostuu. Sähköisten opiskeluhoitopalveluiden saatavuus oli arviointitulosten mukaan vielä vähäistä. Esimerkiksi joissain kouluissa ja oppilaitoksissa käytössä olevan huolinapin avulla on mahdollista nimettömänä ilmaista huoli esimerkiksi kaverista, jonka ongelmat painavat oppilaan mieltä. Perusopetuksen oppilaista lähes neljännes ilmoitti, että ottaisi herkemmin yhteyden oppilashuoltoon mieltä askarruttavissa asioissa, mikäli tarjolla olisi sähköisiä palveluita.

Yhteisöllisyyden ylläpitäminen tärkeää myös poikkeusoloissa

Yhteisöllisellä toiminnalla ja osallistavalla toimintakulttuurilla voidaan edesauttaa ongelmien ennaltaehkäisyä, tuen tarpeen varhaista tunnistamista sekä tarvittavan tuen järjestämistä. Tärkeää onkin koko opetushenkilöstön opiskeluhuollollisen osaamisen kehittäminen sekä heidän työpanoksensa vahvistaminen yhteisöllisessä opiskeluhuollossa. Yhteisöllisen

opiskeluhuollon näkyminen koulun ja oppilaitoksen arjessa on tärkeää, jotta oppilaat ja opiskelijat uskaltavat pyytää apua.

”Vilpitön halu auttaa oppilaita ja todella toimia heidän hyväkseen luo lämpimän ja tukevan hengen.” (perusopetuksen koulukohtainen oppilashuoltoryhmä)

Kouluihin ja oppilaitoksiin on tärkeää luoda välittävä ja yhteiseen hyvään tähtäävä ilmapiiri. Hyvinvoinnin edistäminen, kiusaamisen ehkäisy, koulussa viihtyminen ja kuulluksi tuleminen edistävät parhaimmillaan lasten ja nuorten omana itsenä olemista sekä hyväksytyksi tulemistä. On hyvä muistaa, että lasten ja nuorten hyvinvointi on jokaisen koulussa ja oppilaitoksessa työskentelevän asia.

Poikkeusoloissa yhteydenpito oppilaisiin ja opiskelijoihin tapahtuu pääosin etänä, mutta samalla se voi mahdollistaa henkilökohtaisemman yhteydenpidon nuoriin. Onkin tärkeää, että oppilailla ja opiskelijoilla säilyy yhteys koulun ja oppilaitosten tuttuihin henkilöihin. Tämä myös omalta osaltaan helpottaa avun pyytämistä silloin, kun sille on tarvetta.

Työtaakka ei saa kuormittaa liikaa yksittäisiä työntekijöitä

Huolestuttava huomio Karvin toteuttamassa arvioinnissa oli, että tiukentuneiksi koetut salassapitosäännökset ja kirjaamisveloitteet voivat nostaa opettajien huolen ilmaisemisen kynnystä. Osa vastaajista nosti esiin myös koulun työntekijöiden kuormittumisen oppilasasioista. Erityisesti nykyisessä **poikkeustilanteessa** on tärkeää, ettei huolen havainnut opettaja jää opiskeluhuoltoasian kanssa yksin, vaan saa riittävästi kollegiaalista tukea sekä mahdollisuuden myös oman huoli- ja työtaakan keventämiseen. Myös henkilöstön yhteisöllisyyden ylläpitäminen poikkeusoloissa on ensiarvoisen tärkeää.

Karvin arviointitulosten mukaan erityisesti lastentarhanopettajien ja perusopetuksen opettajien, kuraattoreiden, psykologien, erityisopettajien ja opinto-ohjaajien opiskeluhuollollinen työ määrä on lisääntynyt. Oppilaiden ja opiskelijoiden tarpeiden ohella on tärkeää muistaa turvata opiskeluhuollon parissa työskentelevien jaksaminen myös näissä **poikkeuksellisissa oloissa**. On kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että työtaakka ei kuormita liikaa yksittäisiä työntekijöitä.

Opiskeluhuollon painopisteen tulisi olla ennaltaehkäisevässä työssä korjaavien toimenpiteiden sijaan. Nykyisissä **poikkeuksellisissa oloissa** on tärkeää pyrkiä jo nyt mahdollisuuksien mukaan ennaltaehkäisevään työhön, jotta korjaavilta toimenpiteiltä välttyttäisiin myöhemmin. Opiskeluhuollon selkeä johtaminen ja koordinointi, suunnitelmallinen työote sekä toimiva monialainen yhteistyö koulun henkilökunnan, opiskeluhuoltohenkilöstön, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä huoltajien kesken ovat avaimia onnistuneeseen lopputulokseen. Yhteiset toimintatavat ja käytänteet sekä toimivat toimintamallit tukevat yhteistyötä, arjen opiskeluhuoltoa sekä opiskeluhuollon seurantaa ja arviointia myös poikkeusoloissa.

<https://karvi.fi/2020/04/06/opiskeluhuollon-merkitys-korostuu-poikkeustilanteessa-kotona-ilmeneviin-ongelmiin-on-vaikea-pyytaa-apua/>

Elevhälsan viktig i undantagsförhållanden – det är svårt att be om hjälp för problem som uppstår i hemmet

6.4.2020

Syftet med lagen om elev- och studerandevård är att säkerställa tidigt stöd för dem som behöver det samt att förebygga problem. I undantagsförhållanden är en extra utmaning att en del av tjänsterna endast kan genomföras på distans.

Elevhälsan ska främst fungera som förebyggande elevhälsa med en generell inriktning som stöder hela läroanstalten. Den hjälper att skapa en verksamhetskultur som främjar elevers och studerandes lärande, välbefinnande, hälsa, sociala ansvarstagande, delaktighet samt en hälsosam skolmiljö, trygghet och tillgänglighet.

NCU genomförde under 2016–2017 en utvärdering av verkställandet av lagen om elev- och studerandevård och de förändringar som den medfört. Elevhälsans situation undersöktes genom svar från såväl elevhälsogrupper som elever och studerande.

Det upplevs vara svårt att be om hjälp för problem i hemmet – det behövs mer digitala tjänster

Enligt utvärderingsresultaten identifierar skolornas och läroanstalternas personal i regel bra elevernas och studerandenas behov av stöd, och man reagerar bra på alla utbildningsstadierna på de bekymmer som elever och studerande själva uttrycker. Hälften av såväl eleverna i den grundläggande utbildningen som gymnasiestuderande som svarade på enkäten ansåg att man reagerar antingen bra eller mycket bra på elevers och studerandes bekymmer. Hälften av respondenterna upplevde också att elever och studerande även får stöd så snabbt som möjligt efter att bekymret har framkommit.

Över hälften av respondenterna upplevde att det antingen är lätt eller mycket lätt att be om hjälp vid olika bekymmer. Det upplevdes som svårast att be om hjälp vid problem som uppstår hemma. Närmare en fjärdedel av de grundskoleeleverna och en tredjedel av de gymnasiestuderande som svarade upplevde att det antingen är svårt eller mycket svårt att be om hjälp vid problem hemma.

I undantagsförhållanden, då elever och studerande tillbringar en stor del av sin tid i hemförhållanden, är det särskilt viktigt att tröskeln för att ta upp bekymmer som gäller problem i hemmet hålls så låg som möjligt. Ett sätt är att ta fram kontaktkanaler som är lätt tillgängliga för ungdomar.

Särskilt nu under undantagstillståndet understryks betydelsen av digitala tjänster. Enligt utvärderingsresultaten är tillgången till elektroniska elevhälsotjänster fortfarande liten. Till exempel är det möjligt i vissa skolor och läroanstalter att så lätt som genom att trycka på en knapp uttrycka bekymmer anonymt eller ange om man oroar sig över en kompis. I den grundläggande utbildningen meddelade nästan en fjärdedel att de mer sannolikt skulle kontakta elevvården vid bekymmer, om det skulle finnas digitala tjänster.

Det är viktigt att upprätthålla den sociala gemenskapen också i undantagsförhållanden

Genom en kollektiv och engagerande verksamhetskultur kan man bidra till att förebygga problem, underlätta tidig identifiering av behov av stöd samt ordna stöd som behövs. Viktigt är också att hela undervisningspersonalens kunskande i fråga om elevhälsa utvecklas samt att deras arbetsinsats stärks i den generellt inriktade elevhälsan. Det är viktigt att den generellt inriktade elevhälsan syns i skolans och läroanstaltens vardag, så att elever och studerande vågar be om hjälp.

"En uppriktig vilja att hjälpa elever och att genuint verka för dem skapar en varm och stödjande anda." (en skolspecifik elevvårdsgrupp i den grundläggande utbildningen)

Det är viktigt att i skolor och läroanstalter betona uppmärksamhet, omtanke och en stämning som har det gemensamma goda som målsättning. Främjande av välbefinnande, förebyggande av mobbning, trivsel i skolan och känslan av att bli hörd bidrar i bästa fall till att barn och unga kan vara sig själva och bli accepterade. Det är bra att komma ihåg att barns och ungas välbefinnande angår alla som arbetar i skolor och läroanstalter.

I undantagsförhållanden sker kontakter med elever och studerande huvudsakligen på distans, men samtidigt kan detta möjliggöra en personligare kontakt med ungdomar. Det är också viktigt att elever och studerande har en kontakt till bekanta personer i skolan och läroanstalten. Detta gör det också för sin del lättare att be om hjälp då man behöver det.

Arbetsbördan får inte belasta enskilda arbetstagare för mycket

En oroväckande observation i NCU:s utvärdering var att de sekretessbestämmelser och anteckningsskyldigheter som upplevs ha blivit striktare kan höja tröskeln för lärare att uttrycka oro. En del av respondenterna tog också upp belastningen av skolans anställda på grund av elevärenden. Särskilt under det nuvarande **undantagstillståndet** är det viktigt att lärare som upptäcker något att oroa sig över inte lämnas ensamma med elevhälsofrågan, utan får tillräckligt med kollegialt stöd samt möjligheten att också lätta sin egen bekymmers- och arbetsbörda. Det är även ytterst viktigt att upprätthålla personalens sociala gemenskap i undantagsförhållanden.

Enligt NCU:s utvärderingsresultat har den elevhälsorelaterade arbetsmängden ökat särskilt bland barnträdgårdslärare och lärare i den grundläggande utbildningen, kuratorer, speciallärare och studiehandledare. Förutom elevernas och studerandenas behov är det viktigt att komma ihåg att säkerställa att de som arbetar med elevhälsa orkar också i dessa **undantagsförhållanden**. Man ska särskilt uppmärksamma att arbetsbördan inte får belasta enskilda arbetstagare för mycket.

Elevhälsans fokus borde ligga på förebyggande arbete i stället för korrigerande åtgärder. I de nuvarande **undantagsförhållandena** är det viktigt att redan nu i den omfattning det är möjligt ha förebyggande arbete som mål, så att man senare kan undvika korrigerande åtgärder. En tydlig ledning och koordinering av elevhälsan, ett planmässigt arbetssätt samt ett fungerande, sektorsövergripande samarbete mellan skolans personal, elevhälsopersonalen, eleverna och studerandena samt vårdnadshavarna är nyckeln till ett lyckat resultat. Gemensamma tillvägagångssätt och praxis samt fungerande verksamhetsmodeller stöder samarbete, elevhälsan i vardagen samt uppföljningen och utvärderingen av elevhälsa också i undantagsförhållanden.

<https://karvi.fi/sv/2020/04/06/elevhalsan-viktig-i-undantagsforhallanden-det-ar-svart-att-be-om-hjalp-for-problem-som-uppstar-i-hemmet/>

Karvi arvioi poikkeusolojen vaikutuksia koulutuksen tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen

17.4.2020

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toteuttaa arvioinnin, jossa selvitetään koronaepidemiaan liittyvien poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen vaikutuksia. Arviointi tuottaa tietoa poikkeusolojen vaikutuksista kansallisella tasolla. Lisäksi tuotetaan tietoa toimintamalleista ja hyvistä käytänteistä, joilla varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut voivat edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista poikkeustilan aikana sekä sen jälkeen.

Arvioinnissa tarkastellaan poikkeusolojen välittömiä ja pitkän aikavälin vaikutuksia

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa poikkeusolojen vaikutuksista koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen sekä koulutusjärjestelmän toimivuuteen. Arviointi kohdistuu esi- ja perusopetukseen, lukiokoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen sekä korkeakoulutukseen. Arviointikohteina ovat reaaliaikainen toiminta ja välittömät vaikutukset sekä pidemmän aikavälin vaikutukset, joita seurataan myös osana kansallista arviointitoimintaa.

Arvioinnilla vastataan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia vaikutuksia poikkeustilanteesta johtuvilla opetusjärjestelyillä on ollut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiselle?
2. Mitkä tekijät ovat edistäneet tai estäneet varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä lukion, ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen tavoitteiden saavuttamista?
 - o Miten oppijoiden ja opiskelijoiden erilaiset tarpeet on huomioitu?
 - o Miten oppimisen ja osaamisen arviointi on toteutettu poikkeusoloissa?
3. Millaisia muutoksia poikkeustilanne on aiheuttanut opintojen etenemiseen sekä eri koulutusasteiden nivelvaiheissa?
4. Millaisia vaikutuksia poikkeustilanteella on ollut lasten, oppilaiden, opiskelijoiden sekä opettajien hyvinvointiin? Miten hyvinvointia on tuettu?

Arvioinnin toteutus tapahtuu vaiheittain

Arviointi käynnistetään huhtikuussa 2020 ja toteutetaan vaiheittain, jotta poikkeustilanteen alkuvaihetta koskevat arviointitulokset ovat käytettävissä mahdollisimman pian.

Arviointiasetelmaa tarkennetaan yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen kanssa.

Arvioinnin toteutuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan myös muiden toimijoiden keräämää aineistoa, jotta vältetään tiedonkeruiden päällekkäisyys ja voidaan vähentää kuormittavuutta. Arvioinnin suunnittelussa on hyödynnetty selvitystä poikkeustilaa koskevista tiedonkeruista ja tutkimuksista Suomessa ja kansainvälisesti. Karvin arviointi toteutetaan siten, että tulokset ja aineistot ovat käytettävissä myös muissa tutkimuksissa.

Kirjoituksia Karvin blogista:

Laadunhallinta ja -arviointi uudistuvan koulutuksen tukena

30.3.2020

Osaamisyksikön päällikkö Kirsi Hiltunen, ammatillinen koulutus

Arviointiasiantuntija Mira Huusko, korkeakoulutus ja vapaa sivistystyö

Karvin yhtenä arviointitoiminnan painopisteenä juuri käynnistyneellä [arviointisuunnitelmakaudella](#) on jatkuvan kehittämisen tukeminen. Karvin lakisääteisenä tehtävänä on tukea varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja laadun kehittämisessä. Samalla ajatuksena on tukea toimintakulttuurien kehittymistä, toiminnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamista, yhteisöllisyyttä ja eri toimijoiden osallisuutta laadun kehittämiseen.

Laadunhallintaa tuetaan Karvissa varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen laadunhallinnan ja laadunhallintajärjestelmien arvioinneilla ja auditoinneilla. Laadunhallinta sisältää koulutuksen laadun varmistamisen ja jatkuvan kehittämisen. Toimiva laadunhallinta tukee koulutuksen järjestäjiä uudistamaan koulutusta toimintaympäristön nopeastikin muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Lisäksi se mahdollistaa nopean reagoinnin ja tulevaisuuteen suuntautumisen äkillisissäkin muutostilanteissa. Meneillään oleva poikkeustilanne on edellyttänyt meitä Karvissakin kehittämään omia prosessejamme ja laadunhallintaamme.

Laadunhallinnan käytännöt ja tarpeet vaihtelevat

Karvi on laatinut **varhaiskasvatuksen** [laadun indikaattorit](#), joiden pohjalle rakennetaan yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa digitaalinen laadun arviointijärjestelmä. Järjestelmän avulla voidaan kerätä tietoa ja tuottaa analyysejä varhaiskasvatuksen kehittämisen tueksi niin paikallisella kuin kansallisella tasolla. Järjestelmä valmistunee vuonna 2021. **Perusopetuksen** ja **lukiokoulutuksen** järjestäjien laadunhallinta- ja itsearviointikäytänteet [arvioitiin vuonna 2017](#).

Karvissa valmistellaan **ammatillisen koulutuksen** järjestäjien laadunhallintajärjestelmien arvioinnin uutta mallia ja kriteerejä. [Vuosina 2021–2022 toteutettavalla arvioinnilla](#) tuotetaan tietoa järjestelmien tilasta sekä tuetaan ja kannustetaan järjestäjiä laadunhallinnan jatkuvassa kehittämisessä. Ammatillisen koulutuksen uudistetun lainsäädännön ja toimintaympäristön muutoksen myötä laadunhallinnan merkitys korostuu, kun koulutuksen järjestäjien autonomia ja vastuu ovat lisääntyneet koulutustarjonnan suuntaamisessa ja koulutuksen järjestämisessä. [Järjestelmät arvioitiin](#) ensimmäisen kerran vuonna 2015. Suurella osalla (71 %) ammatillisen koulutuksen järjestäjistä oli jo tuolloin toimiva laadunhallintajärjestelmä.

Korkeakoulujen laatujärjestelmien auditointeja on toteutettu Suomessa vuodesta 2005 lähtien. Ensimmäinen auditointikierron toteutettiin vuosina 2005–2011 ja toinen vuosina 2012–2018. Viime vuonna alkanut [auditointien kolmas kierros](#) jatkuu vuoteen 2024 saakka. Lähes kaikilla korkeakouluilla on perustehtävät (koulutus, tutkimus, kehittämis- ja innovaatiotoiminta sekä yhteiskunnallinen vuorovaikutus) kattava ja toiminnan kehittämistä tukeva, eurooppalaiset vaatimukset täyttävä laatujärjestelmä sekä voimassa oleva Karvin myöntämä laatuleima. Toisen kierroksen auditointien yhteenveto on [Laatu hallussa -julkaisussa](#).

Toimivan laadunhallinnan edellytykset ovat samansuuntaisia kaikilla koulutusasteilla

Mikä sitten johtaa toimivaan laadunhallintaan eri koulutusasteilla? Eri arvioinneissa ja auditoinneissa on havaittu toimivalle laadunhallinnalle yhteisiä piirteitä.

- Laadunhallintaa tulee kehittää kiinteänä osana johtamisjärjestelmää. Johdon tulee olla sitoutunut laatukulttuuriin ja laadunhallintaan sekä niiden jatkuvaan parantamiseen. Johtamisella luodaan edellytykset laatujärjestelmän kehittämiseen, toimintatapojen yhtenäisyyteen ja laadunhallinnan systemaattisuuteen.
- Laatujärjestelmää tulee kehittää kokonaisuutena ja laadunhallinnan on integroiduttava toiminnanohjausjärjestelmään.
- Laadunhallinnan kehittämistyön vasta käynnistäneiden tarpeet liittyvät laadunhallinnan koulutukseen, resursointiin ja verkostoitumiseen eli vertaisoppimiseen ja yhteistyöhön.
- Laadunhallinnan kehittäminen ja sen saattaminen hyvälle tasolle vaatii usean vuoden tavoitteellisen työn. Tästä on hyviä esimerkkejä monesta korkeakoulusta, jotka on auditoinnissa todettu olevan erinomaisella tasolla.

Luottamukseen perustuva arviointi tukee yhteisten ratkaisujen löytymistä

Suomalaisen arviointijärjestelmän erityispiirteenä on sen rakentuminen luottamukseen. Arviointiin osallistuva voi kertoa kehittämistarpeistaan ja ongelmakohtistaan ilman uhkaa sanktioista. Arviointeihin osallistuvat ja arviointitiedon hyödyntäjät ovat mukana arviointien suunnittelussa ja jatkuvassa parantamisessa. Näin sitoutuminen arviointien toteutukseen ja tuloksiin paranee sekä arviointitiedon hyödyntäminen koulutuksen kehittämiseksi niin paikallisella tasolla kuin koulutuspoliittisessa päätöksenteossakin.

Arviointien tuloksena osallistujat saavat ulkopuolista palautetta toimintansa vahvuuksista, hyvistä käytänteistä ja kehittämiskohteista. Kehittävän arvioinnin lopputuloksena ei ole ainoastaan arvioinnin loppuraportti, vaan arviointiprosessin aikana syntyvä oppiminen, kokemukset ja oivallukset.

Luottamus rakentuu hyvässä vuorovaikutuksessa ja molemminpuolisessa avoimuudessa. Luottamukseen ja avoimuuteen perustuva arviointi ja laadunhallinta ovat parhaimmillaan vuorovaikutuksellista yhteistyötä, jonka tuloksena tuotamme yhdessä tietoa, ymmärrystä ja osaamista hyvien ratkaisujen pohjaksi.

<https://blogi.karvi.fi/2020/03/30/laadunhallinta-ja-arviointi-uudistuvan-koulutuksen-tukena/>

Kannustava ja vahvuuksia huomioiva palaute tärkeää sekä oppilaille että opettajille – pieni muistilista opettajien työn tueksi

7.4.2020

Etänä tehtävä arviointi haastaa uudistamaan arviointitapoja. Oppijat toivovat opettajilta kannustavaa ja reilua arviointia. Kokosimme arviointia koskevan raporttimme pohjalta pienen muistilistan käytännön arviointityön tueksi.

Karvi on arvioinut oppimisen ja osaamisen arvioinnin nykytilaa julkaisussa ”Että tietää missä on menossa” Oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Arvioinnissa tarkastellaan mm. opettajien arviointikäytänteitä, koulujen ja oppilaitosten arviointikulttuuria sekä opettajien, rehtoreiden ja oppijoiden arviointiosaamista.

Tulosten mukaan sekä opettajat että oppijat pitivät arviointia pääosin reiluna ja oikeudenmukaisena. Arvioinnissa kysyttiin myös opettajien ja oppijoiden erilaisia arviointimuistoja sekä huoltajien näkemyksiä arvioinnista.

Hyvä arviointi on oppilaiden mielestä perusteltua ja reilua

Opettajien hyvissä arviointimuistoissa kuvattiin usein onnistunutta palautteen antamista. Onnistuneet arviointitilanteet liittyivät kannustamiseen, rohkaisemiseen, jatkuvaan arviointiin sekä sanalliseen ja kirjalliseen neuvontaan. Myös keskustelut oppijoiden kanssa olivat olleet hyödyllisiä, vaikkakin aikaa vieviä.

Oppijat toivoivat opettajilta kannustavaa ja kehittävää arviointia, jota he kuvasivat rakentavaksi ja vahvuuksia huomioivaksi. Oppijoiden mielestä hyvä arviointi antoi opastusta siitä, miten voi ottaa opiksi siihen asti saavuttamastaan ja mihin pitää kiinnittää vastaisuudessa huomiota. Hyvää arviointia kuvailtiin reiluksi, oikeudenmukaiseksi, tasapuoliseksi ja rehelliseksi. Arvioinnin tulee heidän mukaansa olla hyvin perusteltua ja oppilaille ymmärrettävästi selitettyä. Arvioinnin monipuolisuus, kannustavuus ja kehittävyys nousivat myös esille hyvän arvioinnin piirteinä.

Huoltajien mielestä opettajat olivat onnistuneet ohjaamaan lasta hänen oman oppimisensa tavoitteenasettelussa ja osaamisen monipuolisessa osoittamisessa. Myös aikaa osaamisen osoittamiseen oli annettu riittävästi. Huoltajien mielestä lasta oli autettu tunnistamaan vahvuuksiaan ja moni koki lapsensa myös saaneen rakentavaa palautetta oppimisestaan.

Arvioinnin hyviä käytäntöjä voi toteuttaa myös etäarvioinnissa

[Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudessa, 10.2.2020 julkaistussa arviointiluvussa](#) on ohjeistettu selkeästi käytännön arviointityötä.

Opetushallitus on laatinut myös [ohjeistuksia arviointiin poikkeustilanteessa](#).

Perusopetuksen opetussuunnitelman uuden arviointiluvun ja ohjeistusten tueksi kokosimme Karvin raportista opettajilta, rehtoreilta, oppilailta ja huoltajilta kerättyjä toiveita ja kokemuksia arjen ja etänä tehtävään arviointityöhön:

TOIVEITA JA KOKEMUKSIA ARJEN JA ETÄNÄ TEHTÄVÄN ARVIOINTITYÖN TUEKSI

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudessa, 10.2.2020 julkaistussa arviointiluvussa sekä Opetushallituksen poikkeustilanteisiin laatimissa ohjeistuksissa on selkeät arviointiohjeet.

Poimimme Karvin raportista lisäksi muistilistan oppijoiden, huoltajien, opettajien ja rehtoreiden arviointiin liittyvistä toiveista.

1

HAVAINNOLLISTA JA KIRKASTA

oppimisen tavoitteet, arviointiperusteet ja kriteerit itsesi lisäksi myös oppilaille ja huoltajille.

Havainnollista oppilaalle hänen oppimistaan läpi koko oppimisprosessin ja auta häntä löytämään omat vahvuutensa.

2

TARJOA

oppilaille mahdollisuus osoittaa osaamista monipuolisesti ja erilaisilla tavoilla.

Tarjoo uusintamahdollisuus, eli tilaisuus parantaa suoritusta ja oppia lisää.

3

KERRO

mitä oppilas jo hallitsee ja millaisten asioiden oppimiseksi on vielä ponnisteltava.

Kerro oppilaille jo hyvissä ajoin, miten he voisivat vielä parantaa päättöarvosanojansa: kerro suoriutumisen nykytilasta ja -tasosta ja tarjoa oppimista eteenpäin ohjaavaa palautetta.

4

KIINNITÄ HUOMIOTA

kannustavaan palautteeseen ja huomioi erityisesti koulunkäynnistä vähemmän innostuneet oppilaat, jotka kokevat saavansa palautetta opettajalta muita oppilaita niukemmin.

Kiinnitä huomiota omaan ja oppilaiden jaksamiseen.

5

VAHVISTA

oppilaan itsearviointitaitoja ja osallisuuden tunnetta omaan oppimiseensa.

6

TIEDOTA

huoltajia ja oppilaita tavoitteista, arviointiperusteista ja arvioinnin kriteereistä

7

HYÖDYNNÄ

yhteistyötä kollegoiden ja rehtoreiden kanssa.

8

KOKEILE

rohkeasti uutta ja muista, että epäonnistuminenkin vie eteenpäin.

Liite: Muistilista: Toiveita ja kokemuksia arjen ja etänä tehtävän arviointityön tueksi.

Linkki blogitekstiin: <https://blogi.karvi.fi/2020/04/07/kannustava-ja-vahvuuksia-huomioiva-palautetarkeaa-seka-oppilaille-etta-opettajille-pieni-muistilista-opettajien-tyon-tueksi/>

Sivistysvaliokunnan kuuleminen 22.4.2020

Mikko Salasuo

Talous- ja sosiaalihistorian dosentti

Vastaava tutkija

Nuorisotutkimusverkosto

Korona ja nuori sukupolvi – huomioita lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksista. Asetelma:

Suhde yhteiskuntaan ja sen arvoihin sekä muihin ihmisen rakentuu nuoruudessa (horisontaali vaikutus).

Nuoruudessa määrittyy myös nuoren polven sosiaalinen paikka sukupolvien ketjussa – suhde aiempiin sukupolviin (vertikaalinen vaikutus).

Sukupolvien dynamiikassa on horisontaalin ja vertikaalisen vaikutuksen lisäksi kolmas muuttuja: ”sykäykset” (mm. tekninen tai lääketieteellinen kehitys/innovaatio, nopea talouskasvu, kaupungistuminen, yhteiskunnalliset kriisit tai suoranaiset katastrofit).

Sukupolvia koskevan tutkimustiedon mukaan syvän kriisin (nälkä, lama, sodat, talous, terveys) ajoittuminen nuoruusvuosiin (15-25v) saattaa suistaa sosialisointia raiteiltaan ja aikuisuudessa tarvittavia pääomia jää omaksumatta: *sukupolvi ”jähmettyy” paikalleen.*

Koronakriisi on sykäys, joka jättää jäljen nuoreen sukupolveen. ”Sykäyksen” voimakkuus, syvyys ja merkitys määräytyy kriisin keston ja yhteiskunnallisten seurausten mukaan – sykäyksen vaikutuksia nuoriin voidaan ”pehmentää” monin toimin.

Korona ja nuori sukupolvi – huomioita **lyhyen aikavälin** vaikutuksista (poislukien koulutus): Näkökulmana uhat, haitat ja ongelmat.

0-15-vuotiaat:

Perhetilanne keskeisessä asemassa. Vanhempien kasvatuskkyvyt ja –ongelmat heijastuvat tavallista voimakkaammin lasten ja nuorten elämään. Akuutein ongelma koskee niitä lapsia, joiden perheissä vakavia mielenterveys-, päihde- tai väkivaltaongelmia (perheiden tukeminen, sosiaalitoimi ja kohdennettu nuorisotyö – opettajien kyky tunnistaa ongelmia ”etänä”. Puuttuminen matalalla kynnyksellä).

Yksinäisyys ja eristyneisyys niillä lapsilla, joilla ei ole sisarusia tai kavereita koulun ulkopuolella (verkossa toimiva ja kohdennettu nuorisotyö sekä verkon välityksellä tapahtuva harrastustoiminta. Älypuhelinien hyödyntäminen – kattavuus 90-100 prosenttia 10-14-vuotialla).

Erityisryhmiin kuuluvien lasten (terveys- tai toimintarajoitteet) elämän ja arjen muuttumisen vaikutukset mielenterveyteen ja toimintakykyyn (perheiden tukeminen, erityisnuorisotyö ja vammaispalvelut).

Korona ja nuori sukupolvi – huomioita **lyhyen aikavälin** vaikutuksista (poislukien koulutus): Näkökulmana uhat, haitat ja ongelmat.

15-25-vuotiaat:

Etäopiskelun ja ”pakotetun itsesääntelyn” vaikutus mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivien nuorten arjen ja elämän hallintaa (kohdennettu nuorisotyö, päihde- ja mielenterveysjärjestöt, auttavat puhelimet ja opiskelijaterveydenhuolto).

”Saranavaiheessa” olevien nuorten koulutus- ja työeläpolkujen häiriöt ja katkokset (nuorisotyö, ohjaamot, työpajat, aktivointi ja ohjaus sähköisiä viestintäkanavia käyttäen).

Häiriö- ja riskikäyttäytyminen sekä voimassa olevien rajoitusten rikkominen lisääntyy poikkeusolojen pidentyessä. Poikkeustilaan ”sosiaalistutaan” ja nuorille tyypillinen ”olen kuolematon” ajattelu vahvistuu (nuorisotyö, kohdennettu nuorisotyö, verkon välityksellä tapahtuva harrastustoiminta, yhteiskunnallinen viestintä ja lainvalvontaviranomaiset).

Korona ja nuori sukupolvi – huomioita pitkän aikavälin vaikutuksista (poislukien koulutus): Näkökulmana uhat, haitat ja ongelmat.

0-15-vuotiaat:

Kasvanut joukko ”syrjään” ja ”ulkopuolelle” jääneitä sekä ”särkyneitä” ja traumatisoituneita, jotka kärsivät kovimmin koronan aikaisista perheoloista ja –kokemuksista (kohdennettu nuorisotyö, mielenterveystyö, päihdetyö).

Ym. Jo aiemmin heikosti yhteiskunnan turvaverkoissa olleita, joiden osalta hauras yhteys tukirakenteisiin katkesi poikkeusolojen myötä (mielenterveyspalvelut, sosiaalitoimi, nuorisotyö, verkossa toimiva nuorisotyö, oppilastyö ja nuorisojärjestöt – voimaannuttavat toimet).

Epävarmuuden ja huolipuheen täyttämä tulevaisuushorisontti – suhde yhteiskuntaan, muihin ihmisiin ja maailmaan rakentuu kriisiajassa ja siitä palautumisessa. (Aikuisten, kasvattajien, opettajien, instituutioiden ja poliitikkojen täytyy kyetä rakentamaan tälle joukolle näkymä tulevaan – suunta johon pyrkiä, tähdätä ja haluta).

Korona ja nuori sukupolvi – huomioita pitkän aikavälin vaikutuksista (poislukien koulutus): Näkökulmana uhat, haitat ja ongelmat.

15-25-vuotiaat (tämä ryhmä on iässä, johon sykäys jättää syvimmän jäljen):

Pitkittyessään koronakriisistä tulee tälle joukolle sukupolvikokemus, joka jättää kollektiivisen ja ennakoimattoman jäljen sukupolveen.

Jähmettyminen – sukupolvi ei pääse kiinni henkisiin, sosiaalisiin ja materiaalsiin pääomiin, joita sukupolven ”kasvaminen, kehittyminen ja vaurastuminen” edellyttää. Sukupolvesta tulee uusi ”lamasukupolvi”, jossa korostuu huono-osaisuus, työttömyys, terveysongelmat, mielenterveysongelmat ja sosiaaliset ongelmat.

Tämän juuri nyt maailmaan suhdettaan luovan joukon siirtymä kriisin jälkeiseen aikaan ja *kaikenlainen tukeminen tässä siirtymässä* – koulutukseen, työelämään, vapaa-ajan harrastuksiin, toimeentuloon, henkiseen hyvinvointiin yms. – määrittää pitkälti sen, millainen ja miten syvä viilto ja mielentila koronasta jää elämään.

Muutoin koronasta voi tulla heille sekä tukahduttava avainkokemus ympäröivästä maailmasta että henkinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen taakka, joka määrittää elämänkulkua vuosikymmeniä eteenpäin.

Korona ja nuori sukupolvi – huomioita lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksista.

Tutkimus ja seuranta:

Koronakriisin lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksia lapsiin ja nuoriin tulisi seurata määrällisin ja laadullisin mittarein.

Mahdollisimman pian (syksyllä 2020 tai keväällä 2021) tulisi toteuttaa laaja kysely/haastattelututkimus, joka toimisi baseline-tutkimuksena vaikutusten ja niistä toipumisen seurannassa.

Eri- ja vähemmistöryhmille tuli toteuttaa oma kohdennettu kysely.

Nuorten omien kokemusten kuulemiseksi tulisi kerätä mittava haastatteluaineisto (N=100-300), jotta kaikki ilmenneet haasteet ja ongelmat tunnistetaan ja tavoitetaan.

Nuorten verkkokeskusteluja tulisi analysoida, jotta tunnistetaan kriisiajan toiminta- ja selviytymisstrategioita.

Politiikkatoimien vaikuttavuutta lapsiin ja nuoriin tulisi selvittää mahdollisimman huolella, jotta niiden vaikutuksista saataisiin tutkittua tietoa tulevia kriisejä varten.

22.4.2020

Eduskunta

Sivistysvaliokunta

Asiantuntijakuuleminen

Opetusalan ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi koronatilanteesta valiokunnassa.

OAJ saa jatkuvasti kattavaa palautetta opetuslalla työskenteleviltä jäseniltään poikkeustilanteen vaikutuksesta kasvatus- ja opetusalan arjessa sekä poikkeusjärjestelyjen toimivuudesta. OAJ on laatinut kaksi laajaa opettajakyselyä koskien poikkeusjärjestelyiden toimivuutta ja vaikutuksia, toinen kohdistuen varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen sekä toinen muille koulutusasteille perusopetuksesta aina korkea-asteelle.

Molempien kyselyiden tulokset ovat vielä julkistamattomia. Valiokunnalle on toimitettu myös kyselyiden vielä julkaisemattomia ensituloksia (liitteenä).

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kysely

OAJ laati oman kyselyn **varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa** työskenteleville opettajille ja päiväkodin johtajille. Vastauksia saatiin n. 2100.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa opettajien ja päiväkodin johtajien työ koronan aikana on ollut poikkeuksellisen vaativaa. **Kyselyyn vastanneista 81 prosenttia työskenteli työpaikallaan fyysisesti läsnä ollen.** Vain 3 prosenttia oli kokonaan etätoisissa ja 10 prosentilla oli mahdollisuus tehdä työ osittain etänä.

Kyselystä nousee esiin varhaiskasvatuksen opettajien pelko oman terveyden puolesta, ja se, että työskentely mahdollisesti altistaa myös perheenjäseniä virukselle. Huolestuttavassa tilanteessa **korostuu tarve saada riittävät selkeät sekä valtakunnalliset viranomaisen että varhaiskasvatuksen järjestäjän ohjeet** toiminnan toteuttamiselle ja työturvallisuudelle. Reilusti yli puolet vastaajista (56%) kertoi ettei kunnasta, varhaiskasvatuksen järjestäjältä taikka esimieheltä ole saatu korona-poikkeustilanteeseen ohjetta, kuinka monta lasta enintään saa olla läsnä ryhmässä.

Stressiä ja kuormitusta aiheuttaa myös epätietoisuus tulevasta ja uhka lomautuksista. Lomautusilmoituksen oli saanut 37 prosenttia yksityisissä päiväkodeissa

13.5.2014

työskentelevistä vastaajista ja kunnalla työskentelevistä lomautusviesti oli jaettu kyselyn päättymiseen mennessä lähes kymmenelle prosentille vastaajista. Pelätään, että kiitokseksi eturintamassa työskentelystä on tarjolla lomautus. Osa vastaajista kertoi lisäksi kokeneensa painostusta lomien tai palkattomien vapaiden pitämisestä työnantajan taholta.

Poikkeustilanne vaikuttaa valitettavasti painaneen julkisessa keskustelussa unohtuksiin varhaiskasvatuksen ydintehtävän ja merkityksen lapsille. Jopa 81 prosenttia kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että omalla työllä on suuri merkitys, mutta vastaajat kertoivat kokeneensa varhaiskasvatustyön arvostuksen laskeneen pelkäksi lasten hoitamiseksi.

Kysely opetuksen poikkeusjärjestelyistä muilla koulutusasteilla

OAJ laati kyselyn **perusopetuksen, lukion, ammatillisten oppilaitosten, ammatti-
korkeakoulujen, yliopistojen, vapaan sivistystyön sekä taiteen perusopetuksen** opettajille koskien poikkeuksellisia (etenkin etäopetus) opetusjärjestelyjä koronakriisin seurauksena. Kyselyyn saatiin suuri, n. 5500 opettajan vastaajamäärä kattavasti kaikilta koulutusasteilta, mutta enemmistö perusopetuksesta. Vastausaika oli 2.-15.4.

Kyselyssä selvitettiin mm. **opetusjärjestelyiden toimivuutta, opettajien osaamisen riittävyttä, käytössä olevia välineitä sekä muutoksia opettajien työmäärässä sekä työssäjaksamisessa. Lisäksi opettajat arvioivat kyselyssä poikkeusjärjestelyiden vaikutuksia oppijoiden oppimiseen ja myöhempään tuen tarpeeseen.**

Koronaepidemian aikaiset opetuksen **poikkeusjärjestelyt toimivat kokonaisuutena hyvin.** Näin arvioi noin 70 prosenttia opettajista. Erytisen hyvät kokemukset ovat olleet verkko-opetusta jo aiemmin toteuttaneissa korkeakouluissa. Ammatillisten oppilaitosten opettajat eivät pitäneet poikkeusolojen opetusjärjestelyjä aivan yhtä sujuvina (40 % kohtalainen-heikko). Heikoimpana tilanne koetaan vapaan sivistystyön oppilaitoksissa, joissa opetusta on jopa merkittävässä määrin peruttu.

Vaikka opetus sujuu pääosin hyvin, on **poikkeusoloilla opettajien arvion mukaan negatiivisia vaikutuksia oppijoiden oppimiseen** (myöhempi tuen tarve, opintojen heikompi eteneminen, ”aukot” oppimisessa). Suuria vaikeuksia arvioitiin ainakin yksittäisille oppijoille aiheutuvan etenkin peruskoulussa, lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Joka kymmenes ammatillinen opettaja arvioi suuria vaikeuksia aiheutuvan suurelle osalle oppijoistaan.

Kyselyn perusteella valtaosa lapsista ja nuorista tavoitetaan myös etäopetuksen keinoin, mutta noin **70 prosenttia peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten opettajista kertoo, että yksittäisiä oppijoita jää tavoittamattomiin tai heitä tavoitetaan vain epäsäännöllisesti.** Tämä siitäkkin huolimatta, että opettajat kertovat käyttävänsä huomattavasti aikaa yksittäisten oppijoiden tavoittamiseen. Etenkin tavoittamattomia nuoria on ammatillisessa koulutuksessa (6 % opettajista kertoo, että suuri osa oppijoista vaikeasti tavoitettavia).

13.5.2014

Poikkeusjärjestelyt ovat lisänneet lähes kaikkien opettajien työhön käyttämää aikaa. Valtaosa opettajista arvioi, että työhön kuluva aika on lisääntynyt paljon. Erityisesti tämä kokemus on vahva perusopetuksessa ja lukiossa, jossa kolme neljästä opettajasta arvioi työhön kuluvan ajan lisääntyneen paljon. Erittäin huolestuttavaa on, että samoin perusopetuksessa ja lukiossa noin joka viides opettaja arvioi työssäjaksamisensa heikoksi.

Käytettävissä olevissa välineissä on ollut suurta vaihtelua, mikä vaikuttaa mahdollisuuksiin järjestää oikeasti reaaliaikaista etäopetusta. Lähes kaikki lukioden, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opettajat pystyvät olemaan käytössä olevilla välineillä reaaliaikaisesti yhteydessä suurimpaan osaan oppijoistaan. Sen sijaan perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa tilanne on vaihteleva, ja joka viides opettaja kertoi, ettei pysty joko opettajan tai oppilaan välinepuutteiden takia olemaan reaaliaikaisessa yhteydessä suurimpaan osaa oppijoistaan. Välinetilanne on heikoin vapaan sivistystyön oppilaitoksissa.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Jaakko Salo
kehittämispäällikkö

Sivistysvaliokunnan kuulemistilaisuus koronatilanteeseen liittyen 22.4.2020

Milla Sinnemäki

Perhesuhteiden asiantuntija, sosiaalipsykologi (VTM)

Väestöliitto ry

Koronatilanne vaikuttaa perheisiin eri tavoin

- Monille perheille tilanne on ollut stressaava, mutta toisille neutraali tai jopa positiivinen
- Perheillä hyvin erilaiset mahdollisuudet reagoida koronaan (voi johtaa eriarvoistumiseen)
- Perheiden tilanteet monimuotoisia jo valmiiksi
 - Sosiaalinen ympäristö
 - Aikuisten määrä & lasten määrä ja iät (+tunneilmapiiri)
 - Kenellä mahdollisuus tehdä etätöitä ja miten (opiskelijat & työttömät)
 - Sukulaiset & ystävät
 - Psyykkinen ympäristö
 - Jo olemassa olevat mielenterveys- ja päihdehaasteet & koronan myötä tulleet huoli, stressi, suru (mutta myös kiitollisuus, kiireettömyys jne.)
 - Taloudellinen ympäristö
 - Tulotaso ja sen muutokset koronan myötä
 - Asumisjärjestelyt (käytössä olevat neliöt, pihat, lähimetsät jne.)

Todetut haasteet 1/2

- Monet iloiset ja arkea kannattelevat asiat ovat nyt tauolla (harrastukset, ystävien näkeminen, lomamatkat, syntymäpäivät ym.)
- Vanhempien oma aika vähentynyt (myös vähemmän aikaa parisuhteelle)
 - Lisääntynyt kotitöiden määrä monissa perheissä
 - Lisääntynyt koululaisten auttaminen
 - Lisääntynyt stressi, väsymys ja huoli
- Päihteiden käyttö siirtynyt yhä enemmän kotiin
- Vähemmän apua sukulaisilta ja ystäviltä sosiaalisten kontaktien välttämisen takia
- Ristiriidat ja väärinymmärrykset lisääntyneet (perheissä, kodin ja koulun välillä, lasten ystävyys-suhteissa)
 - (Ex-)puolisoiden eriävät näkemykset lasten päivähoito- ja tapaamisjärjestelyissä
 - Videovälitteinen vuorovaikutus hankalampaa, joten väärinymmärrykset opettajan /oppilaan tai ystävyysten välillä todennäköisempiä

Todetut haasteet 2/2

- Lomautukset vaikuttaneet perheiden tulotason
- Monet lapsiperheille tärkeät palvelut ovat tauolla, esim. perhekahvilat
- Lastensuojeluilmoitusten väheneminen
 - kertonee lasten ja perheiden vähentyneestä yhteydestä kouluihin, nuorisotoimeen, varhaiskasvatukseen ym.
- Poliisien kotihälytykset kasvaneet (monissa maissa raportoitu perheväkivallan lisääntyneen koronan aikana)
- Perheenjäseniä ja sukulaisia on sairastunut vakavasti ja kuollut
 - Koronan lisäksi ihmiset sairastavat edelleen syöpää, anoreksiaa jne.
 - Koronan erityisyytenä se, että se leviää helposti perhekunnittain, jolloin lähipiiriin voi tulla useampi kuolemantapaus

Positiiviset muutokset

- Perheiden yhteinen aika ja kiireettömyys mahdollistuneet
 - Ulkoilu ja esimerkiksi yhteiset peli-illat mahdollisia
 - Lasta kotona hoitava voi saada etätöissä olevasta puolisoista seuraa ja tämä voi jopa vähentää masentuneisuutta
- Lapsilla on mahdollisuuksia irtautua ikävistä ryhmistä ja rooleista
 - Opettajan mahdollista luoda parempi suhde aiemmin vähemmälle huomiolle jääneisiin
 - Kouluissa yksinäiset ja kiusatut voivat viettää aikaa muissa (virtuaali)ryhmissä
- Taloudellinen tilanne on voinut parantua ja uusia työmahdollisuuksia on tullut toisille aloille

Pikkulapsiperheet

- On erittäin haastavaa ellei mahdollista tehdä töitä täyspäiväisesti ja olla päiväkotikäisten lasten kanssa kotona (erityisesti esim. opettajat)
 - Eri työnantajat osaavat huomioida eri tavoin pientenlasten vanhempia
- Lapset ovat olleet hämmentyneitä siitä, että ovat kotona, mutta vanhemmat eivät voi huomioida heitä kuten viikonloppuisin tai loma-aikoina
 - Lapset katsovat enemmän lastenohjelmia ja pelaavat pelejä vanhempien kokousten ym. aikana
 - Stressin ja uhan mahdollinen lisääntyminen
- Eskarilaiset ja vanhemmat miettivät kouluvalmiuksia (tiedolliset ja sosiaaliset)
- Raskaana olevia mietityttää tuleva synnytys ja mahdollinen yksinolo sairaalassa
- Kotona jo valmiiksi olleet vanhemmat voivat ilahtua puolison läsnäolosta, mutta stressi ja riidat voivat myös lisääntyä

Koululaiset

- Eriarvoisuus näkyy selkeästi, kun ollaan kotona
- Sosiaalinen
 - Opettajilla & kouluilla erilaiset resurssit etäopetuksen ja oppilashuoltoon
 - Huoltajilla erilaiset mahdollisuudet tukea koulunkäynnissä (kielitaito, oma työ, oma jaksaminen, omat taidot)
 - Yksinäisyys lisääntyy
 - Ujoilla & aroilla lapsilla erilailla mahdollisuus ilmaista itseään
 - Kiusaaminen vähentyy (vai muuttaa muotoaan?)
- Psyykkinen
 - Opintostressi lisääntynyt
 - Aikuisten huolen ”valuminen” lapsille
 - esim. 10v lapset, jotka ovat olleet yksin nämä viikot kotona
- Taloudellinen
 - Kaikilla ei ole tietokonetta lapselle

Nuoret

- Pelastakaa Lasten, Demin, Allianssin, Väestöliiton ja Yeesi ry:n 7.4. julkaisema #mpkorona-kysely:
- Kaksi kolmesta 13-19 -vuotiaista kertoi, että koronavirus on tuonut elämään huolia tai ongelmia tai pahentanut olemassa olevia. Yleisimmät **koronaviruksen aiheuttamat tunteet ja ongelmat**:
 - **ahdistunut olo (72 % huolia kokeneista vastaajista)**
 - liiallinen netin, somen tai puhelimen käyttö (69 %)
 - tylsyys (68 %)
 - yksinäisyys (64 %)
 - jaksamattomuus (58 %)
 - **koulunkäynnin haasteet (56 %)**
 - väsymys (56 %)
- *#MPkorona on nettikysely nuorille koronatilanteen vaikutuksista. Kysely järjestettiin 27.3.-3.4.2020, ja siihen vastasi yli 2200 nuorta ympäri Suomea. 13-19 -vuotiaita vastaajia oli 1139.*

Erityisryhmät

- Yksin vastuussa olevat vanhemmat
 - Työn, perheen ja opiskelun yhteensovittaminen yksin (myös jos puoliso ei voi olla kotona)
- Maahanmuuttajat
 - Haasteet auttaa lapsia kotona
 - Yhteydenpito kodin & koulun välillä ollut mahdollisesti haastavaa jo aiemmin
- Erityislapsiperheet
 - Katkokset fysio- ja toimintaterapiassa ym. palveluissa?
- Alhaisen tulotason perheet
 - Ruokakustannusten nousu lasten ollessa kotona? Ruokajonot?
- Vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat
 - Masentunut / päihtynyt vanhempi lapsen ainoana kontaktina?
- Vanhempien jaksaminen erityisesti näissä erityisryhmissä

Yhteenveto

- Vaikutukset eri perheisiin erisuuntaiset: vaikutukset enimmäkseen negatiivisia, mutta myös positiivisia vaikutuksia
- Joissain palveluissa ei ole näkynyt asiakasmäärien kasvua, mutta oletettavaa on, että kasvu tulee viiveellä
 - Palveluiden tarpeen lisääntymiseen on syytä varautua (koulut, varhaiskasvatus, neuvolat, lastensuojelu, perheneuvolat)
- **1) Varhaiskasvatus, esikoulut ja alakoulut olisi avattava heti, kun se on terveydellisestä näkökulmasta mahdollista.**
- **2) Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sivistystoimen yhteistoiminta on välttämätöntä lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämisessä. Yhteistyöhön on kiinnitettävä myös järjestöjen osaaminen.**

Kiitos!

Milla Sinnemäki
milla.sinnemaki@vaestoliitto.fi
040-675 9470

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Pyydettyinä lausuntonaan koronatilanteesta Väestöliitto ry esittää eduskunnan sivistysvaliokunnalle kunnioittaen seuraavaa:

Koronan vaikutukset perheisiin erisuuntaisia ja mahdollisesti eriarvoistavia

Koronatilanne vaikuttaa perheisiin eri tavoin. Suurelle osalle tilanne on jollain tavalla stressaava, osalle neutraali tai jopa positiivinen. Korona-pandemian aikaansaama poikkeustilanne on monille perheille psyykkisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti raskas. Osa perheistä palautuu tilanteesta nopeasti, mutta osa perheistä on pidemmän avun tarpeessa. On huolestuttavaa, että etenkin lasten avuntarve voi jäädä poikkeustilan vuoksi huomaamatta.

Pieninä alkaneet tuen tarpeet voivat poikkeustilanteen kestäessä kumuloitua isoiksi palvelutarpeiksi. Palvelutoimintamme perusteella konfliktit ja väärinymmärrykset ovat perheissä lisääntyneet. Ristiriidat perheissä, kotien ja koulujen välillä sekä ystävyyssuhteissa ovat myös lisääntyneet. Sosiaaliseen eristäytymiseen ja lasten hoito- ja tapaamisjärjestelyihin liittyvät erimielisyydet ovat näkyneet Väestöliiton palveluissa.

Erityisesti meillä on huolta perheistä, joissa on ollut parisuhde- tai jaksamisen vaikeutta jo ennen tätä kriisiä. Lisäksi epidemia on tuonut moniin perheisiin vakavan ja yllättävänkin huolen toimeentulosta. Eroperheissä ollaan epävarmoja toimintatavoista ja yksinhuoltajat joutuvat erityisen koville, samoin erityislasten vanhemmat. Perheitä huolestuttaa miten kestää sosiaalista eristäytymistä ja sen vaikutukset lapsiin sekä vanhemman omaan jaksamiseen. Nämä huolet koskevat myös isoa osaa niitä perheitä, joissa asiat ovat ns. hyvin. Paineet töiden hoitamisesta, kotikoulusta, tunnelmasta kotona, ruokahuollosta ja turvaverkon ja harrastusten puuttuminen vaikuttavat arkeen merkittävästi. Vakavista ongelmista kertovat lastensuojeluilmoitusten määrän supistuminen ja poliisien kotihälytysten lisääntyminen.

On todennäköistä, että koronatilanne tulee eriarvoistamaan perheiden tilanteita entisestään. Perheillä on hyvin erilaiset resurssit reagoida koronan aiheuttamiin muutoksiin. Poikkeustilanteessa sekä siitä ulos pääsemisessä perheiden tuen riittävyyteen tulee kiinnittää huomiota. Palveluissa ei ole ollut näkyvissä asiakasmäärien nousua, mutta tätä pidetään yleisesti ottaen tyyneä myrskyn edellä. Onkin todennäköistä, että perheet ovat yrittäneet pärjätä kotona vailla sukulaisten, koulun ja varhaiskasvatuksen tukea. Moni perhe on ennen selviytynyt arjesta ehkä juuri ja juuri omin voimin, jolloin poikkeustilanne on sysännyt heidät turvaverkkojen varaan. Isovanhemmilta saatava apu ei ole monellakaan nyt käytettävissä, kun ikäihmiset ovat riskiryhmää. Kotiin vietävien palvelujen saatavuus on turvattava myös korona-pandemian aikana ja sen jälkeen. **Korona-toimenpiteiden lapsivaikutusten arviointi tulisi toteuttaa.**

Väestöliitto pitää lasten ja nuorten kannalta riskinä sitä, että kouluja ja päiväkoteja ei avattaisi lainkaan ennen kesälomaa. Lyhytkin koulujakso antaisi mahdollisuuden varmistaa jokaisen lapsen tilanteen, sekä antaisi lapsille ja nuorille mahdollisuuden kohdata kavereitaan. **Varhaiskasvatus, esikoulu ja alakoulut olisi avattava heti, kun se on terveydellisestä näkökulmasta mahdollista.** Tarpeen mukaan kouluvuotta tulisi pidentää kesäkuu alusta, niin että lapset ja nuoret ehtivät käydä koulussa. Kouluissa voitaisiin tällöin järjestää juuri lasten hyvinvointia ja vertaissuhteita tukevaa toimintaa sekä saada käsitys lasten tilanteesta – ei välttämättä pelkästään normaaleja oppitunteja. Myös järjestöt ja nuorisotyön alalla vaikuttavat seurakunnat voisivat olla mukana tässä vaiheessa.

Etäopiskelu eriarvoistaa

Kotona etätyössä olevien vanhempien yhdistelmärooli sisältää monessa perheessä töiden täysimääräisestä toteutumisesta huolehtimisen ohella lasten päivän kulusta huolehtimisen ja etäopetuksen ohjaamisen. Etäopiskelu luo eriarvoisuutta sekä esiopetuksen ja ala- ja yläkoulujen että toisen asteen opiskelijoille. Osa vanhemmista ei kykene tukemaan ja ohjaamaan koulutehtävissä kotona. Esteitä voivat aiheuttaa muun muassa oma koulutustaso, kielitaito tai mielenterveys- ja päihdeongelmat tai oman työn tai ammatin kuormittavuus tai työajat esim. vuorotyössä.

Etäopetuksen jatkuessa on huolehdittava oppilaiden yksilöllisten tuen tarpeiden arvioimisesta sekä näihin tuen tarpeisiin vastaamisesta. Jokaiseen lapseen ja nuoreen olisi saatava yhteys puhelimitse säännöllisesti myös etäopetuksessa ja varhaiskasvatuksesta pitempään poissa ollessa vähintään vanhempiin.

Nuorilla huolia ja ongelmien pahenemista

Nuorten kokemuksista tiedämme oman verkkopalvelumme sekä verkkokyselyiden pohjalta. Moni kokee koulunkäynnin haasteita ja stressi on lisääntynyt. Huolta tulevaisuudesta tuo osalle nuorista myös kesätöiden peruuntuminen.

Demin, Allianssin, Pelastakaa lasten, Väestöliiton ja Yeesi ry:n 7.4. julkaisemasta #mpkorona-kyselystä käy ilmi mm. seuraavia seikkoja nuorten kokemuksista:

Selvä enemmistö nuorista kärsii koronatilanteen vaikutuksista. **Kaksi kolmesta 13-19 -vuotiaista vastaajista kertoi, että koronavirus on tuonut elämään huolia tai ongelmia tai pahentanut olemassa olevia.**

• 13-19-vuotiaiden nuorten näkökulmasta yleisimmät **koronaviruksen aiheuttamat tunteet ja ongelmat** olivat

- **ahdistunut olo (72 % huolia kokeneista vastaajista),**
- liiallinen netin, somen tai puhelimen käyttö (69 %),
- tylsyys (68 %) ja
- yksinäisyys (64 %).
- jaksamattomuus (58 %),
- **koulunkäynnin haasteet (56 %) ja**
- väsymys (56 %).

(#MPkorona on nettikysely nuorille koronatilanteen vaikutuksista. Kysely järjestettiin 27.3.-3.4.2020, ja siihen vastasi yli 2 200 nuorta ympäri Suomea. 13-19 -vuotiaita vastaajia oli 1139.)

Poikkeustilannetta purettaessa **lasten ja nuorten sosiaalisten suhteiden uudelleenrakentamista ja ryhmäytymistä on tuettava.** Koulu ei ole vain tiedollista oppimista varten, vaan keskeisesti sosiaalisen vuorovaikutuksen ja ryhmään kuulumisen ympäristö. Lasten palatessa kouluihin ja päiväkoteihin, on lasten tunteille ja sosiaalisille suhteille annettava aikaa ja tilaa. Opettajilla on erityisen tärkeä rooli lasten ja nuorten arkeen palaamisen helpottamisessa.

On huolehdittava varhaiskasvatuksen erityisopettajien palkkaamisesta ja varhaiskasvatuksen konsultoivien psykologipalveluiden järjestämisestä. Myös oppilashuollon toimivuus on varmistettava ja arvioitava koulupsykologien, -kuraattoreiden, -terveydenhoitajien ja -lääkärien lisätarpeet. Esi- ja perusopetuksessa on varauduttava yleisen, tehostetun ja erityisen tuen järjestämiseen sekä toisen asteen koulutuksen tarvitseman erityisen tuen ja erityisopetuksen tarpeisiin.

Korona-tilanteesta poistuttaessa tulee näkyväksi **sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sivistystoimen yhteistoiminnan välttämättömyys lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämisessä. Yhteistyöhön on kiinnitettävä myös järjestöjen osaaminen.** Korona-tilanne on tuonut käsin kosketeltavasti esiin tarpeen näiden toimijoiden yhteisapelille. Kunnat ovat reagoineet tilanteeseen hyvin vaihtelevasti. Jotkut ovat vahvistaneet toimiaan ja luoneet nopeasti uusia sähköisiä yhteydenpitokanavia lapsiin ja nuoriin. Jotkut puolestaan ovat vetäneet voimavaroja pois lasten ja nuorten parista, mm kouluterveydenhoidosta ja päivähoidosta.

Lastensuojelu puolestaan ei ole tähän asti ollut kovin vahvasti sähköisille alustoille suuntautuvaa ja nuorten digiverkostoissa liikkuvaa. Olisi suuri tarve kehittää myös lastensuojelua verkossa ja lisätä työntekijöiden osaamista siinä.

Poikkeustilanteessa hyvinvointialan järjestöt, kuten Väestöliitto, ovat suunnanneet toimintaansa perheiden, lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden turvaamiseen ja syntyneisiin huoliin vastaamiseen. Väestöliiton digitaalinen Hyvä kysymys -palvelu on kriisitilanteessa tuonut järjestöjen tuottamat palvelut (hyvinvoinnin ja terveyden Hyvä kysymys tarjoaa asiantuntevaa neuvontaa, vertaistukea ja luotettavaa tietoa. Palvelun tuottaa ja toteuttaa Väestöliitto yhteistyössä kumppanijärjestöjen kanssa. Sisällöt ja palvelut sivustolle tuottavat järjestöjen koulutetut asiantuntijat ja vapaaehtoiset. Kumppanijärjestöjä on huhtikuussa 2020 jo 40. Uusia käyttäjiä palvelu on tavoittanut testivaiheesta alkaen yhteensä jo noin 900 000. Myös puhelinpalveluita, kuten poikien puhelin, toteutetaan nyt poikkeusoloissa. **Järjestöjen Veikkauksen tuotoista rahoitetut palvelut ja niiden edelleen kehittäminen perheiden, lasten ja nuorten tueksi tulee turvata myös jatkossa.**

Lisätietoja Väestöliitossa antaa perhesuhteiden asiantuntija, VTM Milla Sinnemäki puh. 040 675 9470, milla.sinnemaki@vaestoliitto.fi.

Helsingissä 21.4.2020

Kunnioitavasti,

Eija Koivuranta
toimitusjohtaja

*(Osa lausunnosta perustuu Lapsi- ja perhejärjestöjen verkoston tuottamaan aineistoon, tiedotteeseen ja vaikuttamistyöhön. Lapsi- ja perhejärjestöjen verkostoon kuuluvat **Ensi- ja turvakotien liitto, Suomen Vanhempainliitto, Väestöliitto, Pelastakaa Lapset, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Lastensuojelun Keskusliitto.**)*